

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

Problematika nelegálního zaměstnávání cizinců

Diplomová práce

The problematics of illegal employment of foreigners

VEDOUCÍ PRÁCE:

doc. JUDr. Pokorný Ladislav, Ph.D.

AUTORKA PRÁCE

Bc. Jiřina Tomečková

Praha 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Praze, dne

Jiřina Tomečková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu plk. V. Fiedlerovi za odborné vedení mé práce, za jeho čas, cenné poznámky a připomínky, a také za doporučení kolegů, kteří velkou měrou přispěli ke kvalitnímu zpracování problematiky. Dále bych tímto chtěla vyjádřit poděkování vybraným expertům za jejich čas a přínos pro výzkumnou část této diplomové práce. V neposlední řadě patří obrovské poděkování mé rodině, bez jejíž podpory bych tuto práci nemohla dokončit.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá aktuálním problémem zaměstnávání cizinců bez pracovního povolení, který má celkový dopad na Českou republiku v mnoha rovinách. Důležitá část práce se zabývá problematikou zaměstnávání cizinců bez platného pobytového oprávnění, nebo bez povolení k zaměstnání, ale hlavním zaměřením je spojitost s trestnou činností v České republice. Obvykle je zde souvislost s kriminalitou a to např. ve formě daňových úniků, anebo obchodování s lidmi. Práce se tak zabývá nejčastějšími praktikami a problémy v této společnosti, které danou kriminalitu umožňují a snaží se představit možnosti nápravy či řešení.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zaměstnávání, nelegální pobyt, agentura práce, povolení k zaměstnávání, obchod s lidmi, vykořisťování, daňové úniky.

ANNOTATION

This master's thesis deals with the current problem of illegal employment of foreigners, and this has an overall impact on the Czech Republic in many levels. An important part of the thesis deals with problem of employment without valid residency permit or employment permit but also the association with criminal activities in Czechia. Usually there is a correlation to criminality e.g. tax evasions and/or human trafficking. This paper deals with the most common practices and problems within this society which enable this type of criminality and tries to introduce possibilities of solutions and change.

KEYWORDS

Employment, illegal residency, employment agency, employment permit, human trafficking, exploitation, tax evasion.

Obsah

Úvod	7
1. Vymezení základních pojmů	9
2. Legislativa v oblasti pobytu cizinců a jejich zaměstnávání	14
2.1 Problematika pobytů cizinců	15
2.2 Možnosti pobytu na území ČR	18
2.2.1 Zaměstnanecká karta	18
2.2.2 Prodloužení pobytu a změna zaměstnavatele	20
2.3 Pracovněprávní rovina	21
3. Trestněprávní rovina	22
4. Subjekty a nástroje kontroly nelegálního zaměstnávání	25
4.1 Ministerstvo financí	25
4.1.1 Celní správa	25
4.2 MPSV	26
4.3. Ministerstvo spravedlnosti	27
4.4 Ministerstvo vnitra	28
4.4.1 Policie České republiky	28
4.5 Neziskové organizace	29
4.6 Evropská unie	30
5. Aktuální situace v České republice	32
5.1 Nelegální zaměstnávání dle zákona o pobytu cizinců a z pracovně právní stránky	32
5.2 Nelegální zaměstnávání a kriminalita	33
5.3 Oběti a rizikové skupiny	36
5.4 Kontrola a statistiky	37
6. Obecná, hospodářská a organizovaná kriminalita	39

6.1 Obecná kriminalita	39
6.2 Hospodářská kriminalita.....	40
6.3 Organizovaná kriminalita.....	41
7. Obchodování s lidmi	43
7.1 Problematika odhalování a vyšetřování	44
7.2 Metody pachatelů.....	46
7.3 Typický průběh.....	47
7.4 Problematika agentur práce v ČR	48
7.5 Vybrané případy obchodu s lidmi v ČR.....	50
8. Společenské klima a kontrola kriminality	53
8.1 Společenský pohled a dohled	53
8.2 Návrhy a doporučení.....	55
Závěr	60
Seznam použité literatury	62
Seznam příloh	70
Přílohy práce	71

Úvod

Tato práce bude pojednávat o stále relevantním problému zaměstnávání cizinců. Rozhodla jsem se zaměřit na zmíněnou oblast kvůli jejímu nedostatečnému pokrytí ve sdělovacích prostředcích a podceňováním ze strany veřejnosti. Navzdory tomu, že se do určité míry proměnil trh práce po započetí konfliktu na Ukrajině, dosavadní praktiky nevyzly. Mnohdy se obchází nutnost vyřízení pobytové karty nebo povolení k zaměstnání, a s tím souvisí neplacení odvodů státu. Stále jsou také v ČR přítomny nelegální aktivity zaměstnavatelů, a to na úkor občanů nebo cizinců. I z hlediska sankcí je situace v oblasti zaměstnávání v ČR a jejich podmínky pro pachatele výhodné. Umožněná působnost agentur práce napomáhá stále přetrvávající trestné činnosti ve formě obchodování s lidmi. Kromě ekonomického dopadu tak sledujeme v trestné činnosti i problém lidskoprávní.

V diplomové práci se hodlám zaměřit na hlavní aktuální problémy v oblasti pracovněprávní i oblasti z trestního hlediska, ve formě přestupků i závažnější kriminality. Z počátku však přiblížím základní pojmy, které se pojí se zaměstnáváním cizinců na území ČR a tedy jaké požadavky a podmínky je třeba splňovat. Vzhledem ke komplexnosti problematiky bude také nutné rozlišit význam druhů obchodu s lidmi a souvislost s pojetím moderního otroctví.

Dále se hodlám věnovat stěžejnímu legislativnímu zakotvení, které v mnohém vychází z předpisů Evropské unie. Především práva, kterými zaměstnanec v rámci EU disponuje, vycházejí z jejich právních aktů. Podmínky získání pobytových oprávnění a pracovních povolení se v posledních letech vzhledem k novelizaci zákona opětovně měnily. Zároveň muselo dojít k implementaci nových vízových podmínek vyplývajících z odchodu Velké Británie z EU.

V rámci teoretické části budou objasněny subjekty zainteresované do potírání této trestné činnosti, které jsou spolu v neustálé spolupráci. Fungují dle legislativy ve smyslu kontroly. Jednotlivé subjekty mají určené pravomoce a zákonem stanovené prostředky, které využívají při prevenci, ale i represii nelegálního zaměstnávání.

Je nutné si uvědomit, že se nelegální zaměstnávání promítá do vícero oblastí našeho života. Dále proto hodlám zmínit současnou situaci a tendence v rámci nelegálního zaměstnávání cizinců, nejčastější související projevy v oblasti hospodářské kriminality, anebo i organizované kriminality. Blíže se poté zaměřím na oblast obchodu s lidmi, specificky vykořisťování a nucené práce. V široké veřejnosti pořád převládá názor, že otroctví již bylo vymýceno. Stále se však setkáváme s pracovníky, běžně na stavbách, kteří pracují dlouhé hodiny i za extrémního počasí a dostávají minimální plat. Zneužívání jsou převážně cizinci ze zemí mimo EU, kteří neovládají místní jazyk a netuší, jaké mají práva a povinnosti. Pachatel je pro ně jedinou osobu, kterou znají a na úřady se bojí obracet.

Součástí práce budou poznatky na základě využití kvalitativních i kvantitativních metod. V rámci kvantitativních metod bude čerpáno ve velké míře ze statistik Inspektorátu práce. Co se týče metod kvalitativních, podstatnou částí práce bude polostrukturovaný rozhovor, který bude veden s odborníkem z oblasti obchodování s lidmi k osvětlení problematiky. Zdrojem bude rovněž autorčina dvouletá zkušenost na Odboru azylové a migrační politiky, v rámci Klientského centra.

Vzhledem k náročnosti a rozsahu tématu pobytu cizinců je práce zaměřena na specifickou oblast zaměstnávání cizinců, jelikož se jedná o zranitelnou skupinu osob na území ČR. Kromě vlastního přičinění na kriminalitě, jsou mnohdy oni sami terčem trestné činnosti, a to ve formě obchodování s lidmi. Cílem závěrečné práce je analýza aktuální situace a její příčiny v ČR včetně jejich dopadů na společnost jako takovou, zohlednění mechanismů potírání či kontroly kriminality při nelegálním zaměstnávání, jejich účinnosti a možnosti nápravy.

1. Vymezení základních pojmů

Téma diplomové práce se bude převážně týkat oblasti práva a právní úpravy. Stěžejní právní úprava bude přiblížena v následující kapitole, avšak zpočátku je nutné znát základní pojmy. V první řadě bude zásadní vymezení systému zaměstnávání cizinců, který existuje v České republice, a který se v roce 2021 opět trochu pozměnil. První však je nutné definovat základní pojmy v oblasti trhu práce a jednotlivých subjektů. Neméně důležité je přiblížení terminologie z oblasti moderního otroctví, a tedy obchodování s lidmi a vykořisťování. V neposlední řadě bude vymezen hlavní význam slovního spojení nelegální zaměstnání. Zásadní pro pochopení a přiblížení tématu však budou nepochybně i pojmy cizinec, občan Evropské unie nebo občan třetí země, volný přístup na trh práce a povolení k zaměstnávání. Na tyto pojmy bude často odkazováno v souvislosti s problematikou, a proto budou v následující kapitole přiblíženy vzhledem k jejich komplexnosti a zakotvení v zákoně.

Pracovně právní vztahy

„Pracovněprávní vztahy jsou soukromoprávní vztahy vznikající při výkonu závislé práce a dále též v souvislosti s ní.“ Jejich obsahem jsou veškerá práva a povinnosti vzniklé v rámci daného vztahu. Můžou být rozděleny dle předmětu, a to na individuální a kolektivní. Předmětem zájmu budou individuální pracovněprávní vztahy, jelikož ty se utvářejí mezi fyzickou osobou a zaměstnavatelem. Hlavním pracovněprávním vztahem, se kterým je možné se setkat v běžném životě, je pracovní poměr a pak také vztahy na základě dohody. Jsou jimi dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce.¹

Vymezení těchto vztahů a celková úprava může být nalezena v zákoníku práce, podpůrnou úpravu představuje občanský zákoník. Základními zásadami v pracovněprávních vztazích, kterých je nutné dbát a dodržovat je, jsou především

¹ *Ppropo.mpsv.cz: Pracovněprávní vztahy a jejich úprava* [online]. [cit. 06. 07. 2023] Dostupné z: <https://ppropo.mpsv.cz/IPracovnepravnivztahyajejichprav.;>

Rect.muni.cz: Pracovněprávní vztahy [online]. [cit. 06. 07. 2023]. Dostupné z: <http://www.rect.muni.cz/Pravo/kapitola3.htm>.

ochrana postavení zaměstnance, spravedlivé odměňování, bezpečnost práce a jejich výkonných podmínek nebo i rovné zacházení a zákaz diskriminace.²

Trh práce

Trh sám o sobě funguje jako forma směny. V rámci trhu práce jsou dvě strany, které spolu uzavírají určité dohody. V případě trhu práce se jedná o firmy, které poptávají lidi, zatímco lidé v daném případě představují nabídku. V České republice se nezaměstnanost stabilně drží na 2,2 – 2,6 %. Situace na trhu je tak spíše nepříznivá pro zaměstnavatele, kteří nemají dostatek pracovních sil, tedy dostatečnou nabídku k pokrytí práce. V mnohých případech se jedná o pozice, o které ze strany českých občanů není zájem a z daného důvodu pak vzniká tendence hledání pracovníků ze zahraničí.³

Subjekty zaměstnavatele

Již výše byla zmíněna participace jistých subjektů na trhu práce. Rozlišuje se v daném případě na osoby na právnické a fyzické. Člověk se fyzickou osobu (dále jen „FO“) stává narozením. Disponuje zpravidla právy a povinnostmi a také od určitého věku svéprávností. Na straně zaměstnavatele se však stojí:

- Podnikající fyzická osoba – neboli také osoba samostatně výdělečně činná. Pokud chce FO podnikat, musí svou činnost oznámit na živnostenském úřadu. Pro určité typy činnosti musí podnikající FO žádat o povolení nebo musí prokázat odbornou způsobilost.⁴
- Právnická osoba (dále jen „PO“) - dle §20 občanského zákoníku je PO definována jako „organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná.“ Může se tak jednat o veřejné obchodní společnosti, akciové společnosti a dále.⁵

² Zákon č. 262/2006 Sb. *zákoník práce* v posledním znění

Zákon č. 89/2012 Sb. *občanský zákoník* v posledním znění

³ Ekospace.cz: *Mikroekonomie 2, Trh práce* [online]. [cit. 06. 06. 2023]. Dostupné z: <http://www.ekospace.cz/3-mikroekonomie-2/17-13-trh-prace>.

Czso.cz: *Zaměstnanost, nezaměstnanost* [online]. [cit. 07. 06. 2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace.

⁴ Zákon č. 89/2012 Sb. *občanský zákoník* v posledním znění

⁵ Ibid.

Zaměstnávání x Nelegální práce a cizinci

V souvislosti se zaměstnáváním je pro důležitý pojem závislé práce, který přímo vychází ze zákoníku práce. Představuje základní předmět pracovněprávního vztahu. Závislá práce je vykonávána „ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle jeho pokynů a výlučně osobně zaměstnancem“.⁶

Vznik a podmínky pracovněprávního vztahu jsou stanoveny zákoníkem práce a jsou stejné pro občany České republiky i pro cizince. Hlavním dokumentem je pracovní smlouva, na jejímž základě vzniká pracovní poměr. S ní souvisí povinnost vyplácení odměny za vykonanou práci. Stanovená výše odměny musí odpovídat alespoň minimální mzdě. Obdobně platí rovněž nutná registrace zaměstnance na příslušných úřadech a odvod sociálního a zdravotního pojištění. V případě, že cizinec nemá uzavřenou patřičnou smlouvu se zaměstnavatelem nebo pro práci postrádá příslušné povolení, jedná se o práci prováděnou nelegálně.⁷

Od přelomu 21. století se ve společnosti začaly vyskytovat také případy později nazvaného **švarcsystému**. Jedná se o tzv. zastření výkonu závislé práce, a to na základě vystavení jiné smlouvy. Přestože panuje mezi subjekty vztah nadřízenosti a podřízenosti, tuto skutečnost zastírají záminkou obchodního vztahu. V případě kontroly inspektorátu a zjištění této nelegální práce, hrozí zaměstnavateli až 10 milionová pokuta. Pro osobu samostatně výdělečně činnou na druhé straně, může být udělena pokuta až 100 tisíc.⁸

⁶ *Suip.cz: Informace ze zaměstnanosti* [online]. [cit. 10. 07. 2023]. Dostupné z: https://www.suip.cz/informace-ze-zamestnanosti-/asset_publisher/YK1IEEp7MjdO/content/nelegalni-prace.

⁷ ŠTEFKO, Martin. *Vymezení závislé a nelegální práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Studie lidských práv = Studies in human rights; č. 2. ISBN 978-80-87146-72-9, str. 245-246.

⁸ *Ibid.*

Pojmy související s kriminalitou v dané oblasti

Moderní otroctví

V mnoha zemích, jako je například Francie, Velká Británie a další bylo otroctví zrušeno a zakázáno v 19. století. V České republice byl zákaz otroctví nejaktuálněji zakotven přímo v Ústavě. Následně se započaly objevovat praktiky, které dnes známe pod pojmem moderní otroctví. Tento jev zahrnuje obchodování s lidmi a projevuje se hlavně ve formě vykořisťování nebo nucených prací.⁹

Pojem moderního otroctví v legislativě není zakotven, ale pod svým názvem skrývá nejen nucené práce, ale i nucené sňatky nebo sexuální vykořisťování. V rámci nucených prací se jedná hlavně o oblast soukromého sektoru.¹⁰

Obchodování s lidmi

Obchodování s lidmi může být definován jako „proces, který omezuje jeho oběti na objekty obchodu, pouhé věci nebo komodity ke koupi, použití a likvidaci. Je to proces zotročení člověka“. Projevuje se v mnoha podobách. Případy se týkají hlavně nucené práce, otroctví, odejmutí orgánů, zneužití osob k prostituci a dalším typům sexuálního zneužívání a obtěžování.¹¹

Pod tento pojem se řadí i nucené práce a jiné formy vykořisťování. Nucené práce jsou specifické tím, že nejsou prováděny dobrovolně a jsou tedy vynucovány hrozbou trestu. Tyto práce se neřídí předpisy. V souvislosti s výše zmíněným moderním otroctvím, se nucená práce liší od pojmu klasického otroctví vlastnictvím. I přes nátlak a zadržování osoby se nejedná o tradiční pojem otroctví, ale novodobou formu.¹²

⁹ Zprávy.aktualne.cz: *Fakta: zrušení otroctví v jednotlivých zemích* [online]. [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/fakta-zruseni-otroctvi-v-jednotlivych-zemich/r~i:article:491522/>.

¹⁰ *ilo.org.: 50 million worldwide in modern slavery* [online]. [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné z: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_855019/lang--en/index.htm.

¹¹ Bravo, K. „*The role of the transatlantic slave trade in contemporary anti-human trafficking discourse*“, *Seattle Journal for Social Justice*: 2011, str. 555-597.

¹² VAN DER LINDENOVÁ, Mariska N.J. *Obchodování s lidmi za účelem nucené práce*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2006.

Vykořisťování

Vykořisťování samo o sobě zahrnuje nucené práce spolu se zneužíváním v pracovní oblasti. V případě vykořisťování je budována závislost osoby vykořisťované na vykořisťovateli. Vykonávaná práce je podhodnocena, a to třeba nejen dle konečné mzdy, ale i na základě časového rozsahu. Daná osoba má často pocit nesnáze, bez možnosti změny situace. Tato nesnáze může být navozena výhružkami, násilím a dalšími externími nebo i interními vlivy.¹³

Typickými znaky, díky nimž lze rozpoznat, že se jedná o případ vykořisťované osoby:

- osoba je nucena do práce,
- daná práce je nedůstojná nebo nebezpečná,
- osobě byly odejmuty doklady,
- nedostává výplatu,
- je omezována na svobodě,
- je kontrolována na svém pohybu,
- je pod nátlakem, je nucena např. do sexuálních služeb,
- je jí vyhrožováno nebo ubližováno.¹⁴

¹³ MAZEL, Michael. *Stanovisko OBP k trestnému činu obchodování s lidmi podle § 232a trestního zákona ve vztahu k pojmům nucené práce a jiné formy vykořisťování*. Praha: 2006. Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky.

¹⁴ *Ochrance.cz: Nucená práce nebo vykořisťování* [online]. [cit. 20. 07 2023]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/aktualne/nucena_prace_nebo_vykoristovani_poradime_jak_poznat_varovne_signaly_a_kde_hledat_pomoc/.

2. Legislativa v oblasti pobytu cizinců a jejich zaměstnávání

Veškerá práva cizinců dotýkající se nejen zaměstnání, kterými v České republice disponují, vycházejí ze základních legislativních pramenů. Hlavním zdrojem nebo základním zákonem je Ústava České republiky a v ní stanovena jako součást ústavního pořádku Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“).

V rámci stěžejní otázky pobytu cizinců na našem území, je možné si všimnout přiznaných práv již v LZPS. Práva nebo (povinnosti) cizinců jsou výslovně uvedena nebo jsou zahrnuta pod použitím všeobecného „každý“ anebo bez specifikace, že dané právo je zaručeno. Jinak přímo článek 42 v odstavci 2 listina uvádí „Cizinci požívají v České a Slovenské Federativní Republice lidských práv a základních svobod zaručených Listinou, pokud nejsou přiznána výslovně občanům.“.

Hlavní rozlišení cizinců na našem území vychází z dokumentů Evropské unie (dále jen „EU“). Občané EU, ale v rámci ČR obyvatelé, pobírají výhody co se týče cestování nebo zaměstnávání. Kterýkoliv občan EU má, dle směrnice Evropského parlamentu a Rady, možnost přicestovat na naše území volně. Na hranicích tak neprobíhají kontroly osob. Všechno tak bylo zakotveno v Schengenské dohodě, která byla podepsána v roce 1985. Pro ČR tak dohoda začala platit a stala se součástí Schengenského prostoru od roku 2007, tedy tři roky po vstupu do Evropské unie.¹⁵

Unijní legislativa tak upravuje nejen práva svých občanů, ale svými akty ovlivňuje i život obyvatel na jejím území. Základním lidskoprávním dokumentem unie je Listina základních práv EU. Pro účely této práce budou zmíněny pouze jí

¹⁵ *Mvcr.cz: Volný pohyb osob v EU* [online]. [cit. 13. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/volny-pohyb-osob-v-eu.aspx>.

Eur-lex.europa.eu: Schengenská dohoda a úmluva [online]. [cit. 13. 07. 2023]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/schengen-agreement-and-convention.html>.

Europarl.europa.eu: Schengen: Průvodce evropským prostorem bez hranic [online]. [cit. 13. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20190612STO54307/schengen-pruvodce-evropskym-prostorem-bez-hranic>.

týkající se body. Například článek 5 listiny upravuje zákaz otroctví a nucené práce.¹⁶

1. Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví.
2. Od nikoho se nesmí vyžadovat, aby vykonával nucené nebo povinné práce.
3. Obchod s lidmi je zakázán.¹⁷

Důležité ustanovení najdeme také v článku 15, který specifikuje práva týkající se zaměstnání občanů i obyvatel uvnitř EU.

2. Každý občan Unie může svobodně hledat zaměstnání, pracovat, usadit se nebo poskytovat služby v kterémkoli členském státě.
3. Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou oprávněni pracovat na území členských států, mají nárok na stejné pracovní podmínky jako občané Unie.¹⁸

Článek 2 listiny ve své podstatě přiznává občanům jiného členského státu právo na to, aby získali práci a pobývali na našem území téměř bez jakéhokoliv rozdílu od občanů České republiky. Článek 3 se již dotýká pouze občanů zemí mimo EU a zakotvil právo těchto osob na spravedlivost v rámci pracovního procesu.¹⁹

2.1 Problematika pobytů cizinců

Právní úpravou na národní úrovni je již zmíněný zákon o pobytu cizinců č. 326/1999 Sb., který upravuje veškeré podmínky pro získání pobytových oprávnění občanů třetích zemí i občanů EU. Tento zákon prošel mnohými změnami a byl mnohokrát novelizován. Jednotlivé úpravy příliš nenapomáhají v již přetrvávající nepřehlednosti a složitosti, ale právě naopak. Například úplně poslední novela z roku 2021 zakotvila nutnost občanů 3. zemí sjednávat si pouze komerční pojištění od Všeobecné zdravotní pojišťovny (dále jen „VZP“). Tato

¹⁶ *Eur-lex.europa.eu: Listina základních práv Evropské unie* [online]. [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Commission.europa.eu: Podmínky zaměstnávání v EU* [online]. [cit. 10. 07. 2023]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/employing-people_cs.

změna monopolizovala postavení VZP, jež by však v nejbližší době mělo být zrušeno. Nově také rozlišila, kdo je považován za rodinného příslušníka EU.²⁰

Jednou z důležitých diskusí a nutnosti dořešení bylo nepochybně také vystoupení Velké Británie z Evropské unie a otázka stále pobývajících britských občanů na našem území. V konečném důsledku byl občanům Velké Británie, kteří pobývali v České republice před rokem 2022, ponechán pobyt a podmínky jako ostatním občanům EU. Všichni noví žadatelé o pobyt již musí podávat žádosti a je na ně pohlíženo jako na občany třetích zemí.

Úplně v první řadě je nutné vědět, co jednotlivá označení v cizinecké problematice znamenají. Přestože si asi každý dokáže představit význam slova cizinec, zákon o pobytu cizinců definuje specificky cizince jako fyzickou osobu „která není státním občanem České republiky, včetně **občana Evropské unie** (dále jen „EU“)“. Úprava pro občany EU se v mnohém liší od občanů jiných států, což bude vysvětleno následovně.²¹

Již dle výše uvedené definice, tedy v rámci zákona o pobytu cizinců, jsou cizinci rozlišeni na občany Evropské unie a občany třetích zemí. Občané EU zahrnují všechny občany 27 členských států Evropské unie. Stejná práva v rámci vízového procesu mají i občané států, kteří nejsou členy EU, ale jsou v příbuzenském vztahu s občany EU, pak také občané Norska, Švýcarska, Lichtenštejnska a Islandu. Občané třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU, užívají výhod, jako by sami byli občané EU. Za podmínky, že tento rodinný příslušník, který je občanem EU, je buď českým občanem nebo má zde alespoň vyřízený přechodný pobyt, se na ně tento občan třetí země může navázat a je na ně pohlíženo jako na občany EU.²²

Ceskenoviny.cz: Monopol Pojišťovny VZP na zdravotní pojištění cizinců Sněmovna zrušila [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2389159>.

Pravniprostor.cz: Změny v zákoně o pobytu cizinců a v zákoně o občanských průkazech v České republice [online]. [cit. 20. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/zmeny-v-zakone-o-pobytu-cizincu-v-zakone-o-obcanskych-prukazech-v-ceske-republice>.

²¹ Zákon č. 326/1999 Sb. *zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů* v posledním znění

²² *Mvcr.cz: Občané EU a jejich rodinní příslušníci* [online]. [cit. 22. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-eu-a-jejich-rodinni-prislusnici.aspx>.

Jako **občan třetí země** je definován každý, kdo nespadá pod výše zmíněnou skupinu. V případě, že by tento občan chtěl pobývat v České republice, musí téměř v každém případě žádat o vízum na ambasádě České republiky. Přestože podání podkladů k pobytu probíhá na velvyslanectví, vyřizování probíhá již na našem území a zpravidla až po povolení může cizinec na základě vízového štítku přicestovat.²³

Samotné zaměstnávání, a tedy možnost výdělečné činnosti je pro občany EU bezproblémové, protože v rámci unie mají v členských státech EU obdobné možnosti a práva. V daném případě se jedná právě nejen o volnost pohybu, obchodu ale i rovný přístup k pracovním příležitostem.²⁴

Vzhledem k možnostem v rámci aktuálního stupně ekonomické integrace EU se tak v oblasti zaměstnávání cizinců hojně využívá spojení **volný vstup na trh práce**. Volný vstup neboli možnost být zaměstnán u jakéhokoliv zaměstnavatele bez nutnosti čekání na schválení, mají kromě občanů EU také cizinci s vybraným typem pobytu nebo víza. Vzhledem k nepřehlednosti, mnoha výjimkám a komplikovanosti zákona o pobytu cizinců, jsou zde nesrovnalosti jak pro cizince, tak i zaměstnavatele, kteří si nejsou jisti, zda mohou danou osobu zaměstnat.²⁵

Samotná povolení k zaměstnávání vydává Úřad práce (dále jen „ÚP“) pro specifické případy a hlavně pro dlouhodobé víza. Avšak například povolení změny zaměstnavatele u zaměstnanecké karty však vyřizuje Odbor azylové a migrační politiky (dále jen „OAMP“) samotný, pouze s dílčí spoluprací s ÚP.²⁶

²³ *Mvcr.cz: Občané třetích zemí* [online]. [cit. 25. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi.aspx>.

²⁴ *Europa.eu: Rovné zacházení a kvalifikace* [online]. [cit. 25. 06. 2023]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/business/human-resources/equal-treatment-qualifications/index_cs.htm.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř EU

²⁵ *Mpsv.cz: Volný vstup na trh práce* [online]. [cit. 28. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/volny-vstup-na-trh-prace>.

²⁶ *Mpsv.cz: Povolení k zaměstnání* [online]. [cit. 28. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/povoleni-k-zamestnani>.

2.2 Možnosti pobytu na území ČR

Vízová problematika v ČR je velmi rozsáhlá. Pro účely práce bude podkapitola zaměřena na možnosti pobytu občanů třetích zemí (dále jen OTZ), a celkový postup příslušných zainteresovaných orgánů. Na občany třetích zemí se také vztahují výjimky či výhody. Jednou z nich je možnost přicestování z určitých zemí i bez víza na 90 dnů v každém 180denním období. Na tzv. bezvízový styk může přicestovat například občan USA, Ukrajiny, Velké Británie a další. Jedná se však pouze o turistické vízum a v rámci něj nemohou vykonávat výdělečnou činnost. Jednalo by se tak o nelegální výkon zaměstnávání. S tím související oblast krátkodobých víz je v gesci Cizinecké policie. Možnosti jejich vyřízení a vydání spravuje vždy ambasáda státu, odkud cizinec pochází nebo případně pokud má v daném státě cizinec pobytové oprávnění, může si žádat i na tomto velvyslanectví.²⁷

2.2.1 Zaměstnanecká karta

Nejčastějším způsobem, jakým zde získávají OTZ možnosti pobytu a zaměstnání, je vyřízení zaměstnanecké karty. Nejčastěji se jedná o tzv. duální zaměstnaneckou kartu, jejíž první žádost musí být podána na ambasádě České republiky a její zpracování probíhá už na území ČR. Pokud měl cizinec již pobyt v ČR, ale neplyne mu volný přístup na trh práce, například na základě ukončeného studia na české univerzitě, musí mu být v rámci žádosti o zaměstnaneckou kartu na Odbor azylové a migrační politiky vydáno i povolení k zaměstnávání. V případě získávání první karty, samotný proces změny zaměstnavatele nemůže probíhat dříve než 6 měsíců od vydání pobytové karty. Následně cizinec může být zaměstnán kdekoliv, za podmínky, že bude splňovat požadavky pro danou pozici. Tato pozice musí být v každém případě uvedena na Úřadu práce a pouze na tuto pozici se může hlásit. Celý proces začíná hledáním zaměstnavatele, který pak musí vypsát hlášenku a nechat ji vyvěsit na Úřadě práce. Běžnou dobou, jakou tam musí být pozice přístupná pro občany ČR, je 14 až 30 dnů. Tento proces se nazývá **test trhu práce**, kdy se může na danou pozici hlásit český občan. Pouze po splnění této doby může cizinec žádat OAMP o změnu s číslem této volné

²⁷ *Mvcr.cz: Krátkodobý pobyt* [online]. [cit. 15. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kratkodoby-pobyt-vizova-povinnost-bezvizovy-styk.aspx>.

pracovní pozice. Samotné rozhodnutí o splnění podmínek by mělo dorazit cizinci nebo zaměstnavateli do 30 dnů od podání žádosti. Nejsou-li v žádosti chybné údaje a splňuje-li cizinec kvalifikaci, neměl by nastat problém s jejím vyřízením. Nejdůležitější je v tomto případě splnit lhůtu 60 dnů, kterou má cizinec od ukončení předchozího zaměstnání. Danou změnu musí podat a už musí být na pracovišti OAMP 60. den ode dne výpovědi, jinak je cizinci automaticky ukončen pobyt. Stejně tak v případě uplynutí 60denní lhůty i přes nahlášení změny zaměstnavatele, ale jejího nepovolení, je pobytové oprávnění automaticky ukončeno.²⁸

K ochraně zaměstnanců z řad cizinců a určité eliminaci subjektů anebo alespoň jejich omezení byl vytvořen koncept **nespolehlivého zaměstnavatele**. Takto je označen zaměstnavatel, který se provinil alespoň z jednoho z níže uvedených bodů:²⁹

- není osobou bezdlužnou;
- umožnil výkon nelegální práce a z toho důvodu dostal pokutu;
- nevyvíjí ekonomickou činnost;
- nepřihlásil cizince na příslušných úřadech nebo neodváděl za něj pojistné;
- je v likvidaci;
- jeho sídlo není skutečné.³⁰

Označení zaměstnavatele za nespolehlivého umožňuje určitou regulaci. V takovém případě nemůže být cizinci vydána zaměstnanecká karta k dané právnické nebo fyzické osobě. Obdobně změna zaměstnavatele k tomuto zaměstnavateli nemůže a nebude prostřednictvím OAMP povolena.

²⁸ TOMŠEJ, Jakub a kol. *Zaměstnávání cizinců v České republice*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie. ISBN 978-80-7598-648-1, str. 52-59.

²⁹ *Pravniprostor.cz: Zaměstnávání cizinců v České republice* [online]. [cit. 13. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pracovni-pravo/zamestnavani-cizincu-v-ceske-republice>.

³⁰ *Mvcr.cz: Zaměstnanecká karta* [online]. [cit. 15. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21849764&docType=ART&chnum=6>.

Téma práce se hlavně dotýká a souvisí s problematikou zaměstnaneckých karet, avšak cizinci mají možnost pobytu na území na základě modré karty, která ale nebývá zase tak často využívána. Na tento typ pobytu dosáhne pouze cizinec, který má již vyšší vzdělání a také jej řádně doloží. Možností pobytových oprávnění v ČR je mnohem více, ale pro naše účely nejsou podstatné nejen vzhledem k jejich méně častému využití cizinci, ale některé s sebou automaticky přináší volný přístup na trh práce.³¹

2.2.2 Prodloužení pobytu a změna zaměstnavatele

Co se týče možnosti prodloužení pobytu, cizincům je zachován volný přístup na trh práce, pokud prodlužují pobyt za stejným účelem. Problém nastává, pokud přechází na jiný typ pobytu. Buď z víza na jiný dlouhodobý pobyt, anebo například z pobytu za účelem sloučení rodiny na zaměstnaneckou kartu. V těchto případech, kdy už u předchozího pobytu skončila platnost a nová žádost se stále vyřizuje, cizinec již nemá volný vstup na trh práce a nemůže být zaměstnáván. Tohle jsou některé případy, které mohou být zahrnuty ve statistikách nelegálního zaměstnávání. V ČR nepochybně existují specifické případy v souvislosti s obchodováním s lidmi, v rámci vykořisťování, ale do statistik se propíše i značná část, kdy si cizinci nebo i zaměstnavatelé nejsou jisti postupem a nutným kroky v rámci zaměstnávání cizinců a z neznalosti poté plynou pokuty za nelegální práci cizince.

Mnoho zaměstnavatelů naráží na problémy hlavně vzhledem k podmínkám a možnostem změny zaměstnavatele. Jak již bylo zmíněno výše, cizinec může změnit zaměstnání teprve po 6 měsících od vydání zaměstnanecké karty. Dřívější podání změny je možné jen ze specifických důvodů, viz zákon o pobytu cizinců. Žádost musí obsahovat veškeré povinné přílohy a být podána včas. Nejčastějším problémem při změně zaměstnání je však nastoupení do nového zaměstnání, zatímco žádost ještě nebyla schválena Odborem azylové a migrační politiky. V takovém případě se také jedná o nelegální zaměstnávání. Dalším možným příkladem je podání formuláře příliš pozdě po ukončení stávajícího zaměstnání. Ode dne výpovědi má cizinec pouze 60 dnů, aby nahlásil zaměstnavatele nového.

³¹ JOKLOVÁ, Kateřina a kol. *Zaměstnávání cizinců a vysílání pracovníků do zahraničí*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-437-6, str. 63.

Pokud ani k 60. dni nedorazí žádost na pracoviště OAMP, zaměstnanecká karta zaniká.

Na **agenturní zaměstnávání** je pohlíženo jinak. V rámci agentury, pokud se nejedná o kmenového zaměstnance, je možné být dočasně přidělen k zaměstnání u jiné PO nebo FO. Vzhledem k nekalým praktikám, a ne vždy výhodným podmínkám zaměstnavatelů je daná možnost omezena. Osoba se zaměstnaneckou kartou nemůže změnit zaměstnavatele na agenturu práce. Taková změna bude ihned zamítnuta. Existuje však benevolence v případě prvotní zaměstnanecké karty cizince. Prvním zaměstnavatelem cizinců může být agentura práce, pokud splňuje všechny zákonné podmínky. I v takovém případě se jedná pouze o určité druhy práce, pro které žádost Ministerstvo práce a sociálních věcí povolí vzhledem k příslušnému nařízení vlády.³²

2.3 Pracovněprávní rovina

Přestože hlavní úprava je uvedena ve výše zmíněném zákoně o pobytu cizinců, podchycuje oblast rovněž i další úprava. Další specifika a podmínky upřesňuje zákon o zaměstnanosti. Hlavní část stanovená v tomto zákoně je část 4, která řeší možnosti nebo podmínky práce cizinců. Jedná se o paragrafy 85 až 103. Je zde stanoveno nejen za jakých podmínek může být vydáno povolení k zaměstnávání, ale také kdy se vyžaduje a kdy nelze vydat.

Co se týče pracovněprávního vztahu tak ten je již podrobně specifikován v zákoníku práce č. 262/2006 Sb. Vztahuje se na všechny občany i obyvatele České republiky, a proto jsou všechna práva a povinnosti dle tohoto zákona stejná i pro cizí státní příslušníky.

³² *Mpsv.cz: Agenturní zaměstnávání cizinců* [online]. [cit. 05. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/agenturni-zamestnavani-cizincu>.

Mpsv.cz: Nařízení vlády č. 64/2009 Sb. [online]. [cit. 05. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/narizeni-vlady-c.-64-2009-sb>.

3. Trestněprávní rovina

Samotná problematika nelegálního zaměstnávání v trestněprávní rovině je podchycena v trestním zákoníku. Hlavní zakotvení najdeme v hlavě II, dílu 1, týkající se trestných činů proti svobodě. Trestný čin obchodování s lidmi je přímo popsán v § 168 na základě novely č. 537/2004 Sb. Tento paragraf v odstavci 1. e) a d) specifikuje „(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá dítě, aby ho bylo užito

d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.³³

V druhém odstavci se již dotýká nejčastějších druhů a to:

(2) Stejně bude potrestán, kdo jinou osobu než uvedenou v odstavci 1 za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lsti anebo zneužívaje jejího omylu, tísně nebo závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá, aby jí bylo užito

a) jiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla,

d) k otroctví nebo nevolnictví, nebo

e) k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování, anebo kdo kořistí z takového jednání.

V těchto případech může být pachateli uloženo propadnutí majetku nebo trest odnětí svobody od 5 až do 18 let.³⁴

Samotné nelegální zaměstnávání mívá doprovodné jevy a projevuje se v mnoha typech kriminality. Hlavními souvisejícími paragrafy, co se týče trestné činnosti v oblasti nelegálního zaměstnání, jsou:

§ 145 Těžké ublížení na zdraví

³³ Zákon č. 40/2009 Sb. *trestní zákoník* v posledním znění

³⁴ *Ibid.*

- § 146 Ublížení na zdraví
- § 164 Neoprávněné odebrání tkání a orgánů
- § 165 Nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány
- § 168 Obchodování s lidmi
- § 170 Zbavení osobní svobody
- § 171 Omezování osobní svobody
- § 175 Vydírání
- § 186 Sexuální nátlak
- § 189 Kuplířství
- § 216 Legalizace výnosů z trestné činnosti
- § 240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby
- § 241 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby
- § 340 Organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice
- § 341 Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky
- § 342 Neoprávněné zaměstnávání cizinců
- § 348 Padělání a pozměnění veřejné listiny
- § 361 Účast na organizované zločinecké skupině ³⁵

Pobytová problematika, a hlavně zaměstnávání cizinců samotné, je pro všechny zainteresované strany nesmírně složitá. Kromě toho, že samotný zákon o pobytu cizinců je velmi komplikovaný, v mnoha případech musí být i podmínky příslušnými orgány konkretizovány. Zaměstnavatelé sami nemají vhléd do celého

³⁵ Zákon č. 40/2009 Sb. *trestní zákoník* v posledním znění

procesu a v mnoha případech neví postupy nebo neví, že je daný cizinec bez pobytového oprávnění nebo povolení k zaměstnání.

Na druhou stranu je mnoho případů, kdy toho záměrně zaměstnavatelé využívají. V takovém případě je neznalost celého systému zneužívána danými subjekty pro oblast kriminality, a tedy ve velké míře výše zmíněného obchodování s lidmi. Například v rámci vykořisťování je pro zaměstnavatele typický souběh trestných činů. S trestným činem obchodování s lidmi se tak nejčastěji pojí i daňové úniky.

Trestné činy hospodářské jsou uvedeny v hlavě VI trestního zákona. V díle 2 jsou specifikovány daňové trestné činy. Pro práci jsou důležité převážně paragrafy 240 a 241, tedy trestné činy a sazby za krácení daní, neodvádění daní a pojistného na sociální zabezpečení. Trest odnětí svobody se tak pohybuje mezi 6 měsíci až 10 let nebo případně může být uložen zákaz činnosti.³⁶

³⁶ Zákon č. 40/2009 Sb. *trestní zákoník* v posledním znění

4. Subjekty a nástroje kontroly nelegálního zaměstnávání

Právní zakotvení nelegálního zaměstnávání bylo přiblíženo v předchozí kapitole. Česká republika disponuje mnoha mechanismy, kterými je možné odhalovat a trestat tento jev. V mnohém zaštituje kontrolu Ministerstvo financí (dále jen „MF“), pod které je vnořena Celní správa, dále úřady inspekce práce pod Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvo vnitra (dále jen „MV“). V rámci Policie ČR, která je pod správou MV, budou přiblíženy orgány, které se danou problematikou zabývají nebo mají společný cíl a jejich zájem na prevenci a odhalování se prolíná. Přestože jsou subjekty pod různou správou, navzájem spolupracují a podílejí se na odhalování a prevenci této trestné činnosti.

4.1 Ministerstvo financí

4.1.1 Celní správa

Jedním z hlavních orgánů, který se snaží o vymýcení nebo alespoň regulaci probíraného jevu je Celní správa České republiky (dále jen „CS ČR“). Hlavním zákonem, o který se opírá je zákon č. 17 z roku 2012 o Celní správě České republiky.³⁷

Kontroly ze strany CS ČR probíhají nárazově, a to z represivního i preventivního důvodu. Příkladem může být zpráva o činnosti CS ČR z minulého roku, kdy celníci odhalili nelegálně pracující cizince na stavbě v Praze 6. Přestože se jednalo o jednorázovou akci, celníci odhalili až 77 osob, které neměly oprávnění. V rámci sankcí se pak jedná o peněžité tresty až ve statisících korunách.³⁸

³⁷ *Celnisprava.cz: Celní správa* [online]. [cit. 22. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>.

³⁸ *Celnisprava.cz: Celníci kontrolovali nelegální zaměstnávání cizinců* [online]. [cit. 22. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-hlavni-mesto-prahu/tiskove-zpravy/2022/Stranky/Celn%C3%ADci-kontrolovali-neleg%C3%A1ln%C3%AD-zam%C4%9Bstn%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-cizinc%C5%AF.aspx>.

Celnisprava.cz: Celníci kontrolovali nelegální zaměstnávání cizinců [online]. [cit. 22. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-hlavni-mesto-prahu/tiskove-zpravy/2021/Stranky/Pra%C5%BE%C5%A1t%C3%AD-celn%C3%ADci-kontrolovali-neleg%C3%A1ln%C3%AD-zam%C4%9Bstn%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-cizinc%C5%AF-.aspx>.

Celní správa se hlavně zajímá o prohřešky z hlediska neplacení daní. V tomto smyslu koná kontroly každoročně, již od roku 2004, a v případě odhalení nelegálnosti předává zprávu inspektorátu práce.³⁹

4.2 MPSV

4.2.1 Úřad práce

Důležitou roli v procesu zaměstnávání má nepochybně Úřad práce. Mezi jeho pravomoci, mimo jiné patří i vydávání povolení k zaměstnávání cizincům a rovněž zaměstnavateli k zaměstnání cizince. Splnění této podmínky, aby mohl být cizinec v ČR zaměstnán, vymáhá pořádáním pravidelných kontrol. Realizace pak probíhá ze strany inspektorátu práce, který v případě provinění zahajuje správní řízení, ukládá sankci a tedy pokutu.

4.2.2 Orgány inspekce práce

Státní úřad inspekce práce se organizačně řadí pod Ministerstvo práce a sociálních věcí včetně oblastních složek. Jedná se o samotné ústředí a dále disponuje po ČR osmi oblastními inspektoráty. Kontroly tak neprobíhají pouze ze strany celní správy, ale také inspektoráty se snaží odhalovat nelegální zaměstnávání. Jednou z jejich hlavní činnosti je právě kontrola, a to už od roku 2012. Převážně se jedná o formu prevence. Nelegálním zaměstnáváním se zabývají mnohdy na podnět ze strany jiných orgánů nebo i fyzických osob. Nejen pro právnické osoby tak plynou pokuty z daného přestupku. Činnost inspektorátů tak vychází ze zákona o zaměstnanosti, podle nějž může být subjektům uložena pokuta u nejzávažnějšího provinění až do 10 milionů.⁴⁰

Kromě podnětů ke kontrole pořádá SÚIP akce i dle plánu kontrol. Inspektoři se vždy legitimují a následně provádí kontrolu všech pracovníků

³⁹ *Celnisprava.cz: Kontrola zaměstnávání cizinců* [online]. [cit. 24. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/cizinci/Stranky/default.aspx>.

⁴⁰ *Suip.cz: Nelegální zaměstnávání, nelegální práce* [online] [cit. 25. 07. 2023]. Dostupné z: https://www.suip.cz/informace-ze-zamestnanosti/-/asset_publisher/YK1IEEp7MjdO/content/nelegalni-prace.

Suip.cz: Státní úřad inspekce práce [online] [cit. 25. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.suip.cz/web/suip/udaje-o-suip>.

Zákon č. 435/2004 Sb. *zákon o zaměstnanosti* v posledním znění

v daném místě. Spolupráce se odvíjí od dané situace, proto v rámci kontroly může být na místě přítomna cizinecká a hlídková policie. Dle závěrů pak na základě správního řízení může být uložena pokuta.⁴¹

Přestupky a související sankce mohou být rozděleny dle subjektu a také závažnosti, v případě umožnění nelegální práce dosahují u:

- Cizinců ze 3. země – pokuta až 100 tisíc Kč, bez prokázání totožnosti až 200 tisíc Kč
- FO jako zaměstnavatele – až 5 milionů Kč
- PO a PFO jako zaměstnavatele – až 10 milionů Kč⁴²

4.2.3 Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců

Pod MPSV spadá i správa výše zmíněného orgánu, který se zaměřuje přímo na nelegální zaměstnávání. Jedním z důležitých úkolů je příprava posouzení možných preventivních i kontrolních opatření. Shromažďuje informace z vícero oblastí, a to například v rámci ekonomiky, migrace apod.⁴³

4.3. Ministerstvo spravedlnosti

Neméně důležitou roli pro nás má v rámci systému výkonné moci Státní zastupitelství a jeho orgány. V rámci trestního řízení působí jako zástupce při ochraně veřejného zájmu. Jeho zřízení a kompetence je přímo upravena Ústavou ČR a jeho činnost dále v zákoně o státním zastupitelství. Převážně je těžiště kompetencí Státního zastupitelství (dále jen „SZ“) v trestní oblasti.

V České republice je hlavním problémem pracovní vykořisťování a nucená prostituce. Daný výrok vychází z poslední zprávy o činnosti SZ, v níž se tvrdí, že tendence ke zmíněné trestné činnosti se příliš nezměnila. V dané souvislosti bylo za rok 2021 obžalováno 21 osob a v roce 2022 to bylo o 3 osoby méně. Vzhledem

⁴¹ RK, Oblastní inspektorát práce pro střeďočeký kraj. Vedoucí oddělení inspekce nelegálního zaměstnávání pro Střeďočeký kraj [písemné vyjádření]. Praha 10. 08. 2023.

⁴² Mpsv.cz: *Nelegální zaměstnávání* [online] [cit. 20. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nelegalni-zamestnavani>.

⁴³ Usnesení vlády: *Statut meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání*, 2021

k tomu, že se jedná o relativně zanedbatelný počet, nemůže být konstatováno, že této trestné činnosti ubývá. Stejně tak se nevyskytuje přehled o tom, jak velká je latence, a proto není možné zjistit, zda se počet případů nenavýšil.⁴⁴

4.4 Ministerstvo vnitra

MV ČR v rámci vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku má mechanismy a možnosti úpravy podmínek vstupu cizinců na území. Jeho stěžejní odbor nejen pro legalizaci vstupu, zaměstnání atd., je Odbor azylové a migrační politiky. V rámci decentralizace jsou jeho jednotlivá pracoviště rozmístěna po celé České republice.⁴⁵

OAMP je v úzké spolupráci s cizineckou policií. Může předávat podněty ohledně nelegálnosti, jelikož při svém působení se rovněž setkává jak s případy neoprávněného pobytu, tak i zaměstnávání. Sankce již pak ukládá odbor cizinecké policie. V případě přestupků se může jednat o peněžité tresty nebo například uložení trestu vyhoštění.⁴⁶

4.4.1 Policie České republiky

Policie jako hlavní bezpečnostní sbor pod správou Ministerstva vnitra má mnohá působišť a zaměření. Kromě oblastních pracovišť je koncipována i z centrálních útvarů se svým konkrétním zaměřením. Vzhledem k oblasti zájmu této práce bude dále přiblížena pouze klíčová činnost služby cizinecké policie a služby kriminální policie a vyšetřování.

Služba cizinecké policie, jako specializovaný útvar, se už dle názvu soustředí hlavně a pouze na cizince, jejich pobytová oprávnění s ohledem na

⁴⁴ *Verejnazaloba.cz: Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022.* [online]. [cit. 21. 07. 2023]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Zpr%C3%A1va-o-%C4%8Dinnosti-2022_stru%C4%8Dn%C3%A9-shrnut%C3%AD.pdf.

⁴⁵ *Mvcr.cz: Struktura odboru azylové a migrační politiky* [online] [cit. 28. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/struktura-odboru-azylove-a-migracni-politiky.aspx>.

⁴⁶ *Mvcr.cz: Nelegální migrace v České republice* [online]. [cit. 26. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>.

represi a přeshraniční trestné činy. Jak bylo uvedeno výše, jeho spolupráce nejen s OAMP, ale i dalšími útvary umožňuje rychlejší a efektivnější pokrytí její činnosti.

Úřad služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „SKPV“) má v dané oblasti důležité postavení. Jeho činnost se nezaměřuje pouze na cizince, ale má své specifické vymezení činnosti. Skládá se celkem z šesti odborů a jedním z nichž je i odbor hospodářské kriminality. Jeho součástí je dalších pět celků a z toho pro nás důležitá Národní centrála proti organizovanému zločinu (dále jen „NCOZ“).⁴⁷

Počátek **NCOZ** může být datován až na přelom 21. století. Jednalo se o počátek formování útvarů kvůli pokrytí agendy odhalování organizovaného zločinu po vzniku samostatné České republiky. NCOZ taková, jakou známe dnes, však vznikla až v roce 2016, kdy se spojily dva útvary Policie. Současná NCOZ je výsledkem sjednocení útvaru pro odhalování organizovaného zločinu a odhalování korupce a finanční kriminality.⁴⁸

Nelegální zaměstnávání a jeho důsledky jsou jedním z hlavních zaměření tohoto útvaru. Nejenže se, jak již z názvu vyplývá, zabývá organizovaným zločinem, který zahrnuje obchod s lidmi anebo nelegální migraci, tak pokrývá i finanční kriminalitu. V té souvislosti vyšetřuje daňovou kriminalitu, daňové úniky a podvody.

4.5 Neziskové organizace

Neziskové organizace jako samostatný subjekt nemají přímý vliv na nelegálnost, avšak jejich spolupráce je klíčová i kvůli následné reintegraci obětí. Tyto organizace existují díky podpoře státu, EU nebo i dobrovolným příspěvkům. Zaměřují se jak na poradenství, tak na pomoc v dalších oblastech, mimo jiné i v rámci cizinecké problematiky. Z toho důvodu u na území působí například Integrační centra, Organizace pro pomoc uprchlíkům, META, Tichý svět a další.⁴⁹

⁴⁷ *Policie.cz: Služba kriminální policie a vyšetřování* [online]. [cit. 26. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-clanky-sluzba-kriminalni-policie-a-vysetrovani.aspx>.

⁴⁸ *Policie.cz: Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV* [online]. [cit. 26. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-organizovanemu-zlocinu-skpv.aspx>.

⁴⁹ *Metropolevsech.eu: Nevládní neziskové organizace* [online]. [cit. 02. 08. 2023]. Dostupné z: <https://metropolevsech.eu/cs/kontakty/nevladni-neziskove-organizace/>.

Klíčovou, hlavně pro oběti obchodování s lidmi, je La Strada International. Za Českou republiku je to jediná nezisková organizace, která zastřešuje Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. V rámci daného projektu se starají o oběť, poskytují jí případnou potřebnou právní pomoc a podobně, aby se znovu mohla postavit na vlastní nohy.⁵⁰

4.6 Evropská unie

Obchodování s lidmi rozhodně není výlučný problém v ČR. Spolupráce neprobíhá jen v rámci území ČR, ale často je nutná koordinace postupů a výměna informací i mezi státy. Na této úrovni jsou nejčastěji tvořeny vyšetřovací týmy pro rychlejší spolupráci a soulad v krocích příslušných policejních orgánů jednotlivých států.⁵¹

EU upravuje problematiku hlavně po právní stránce s nutností, aby členské státy implementovaly jimi daná pravidla. K ochraně obětí obchodování s lidmi byla Evropským parlamentem a Radou vydána příslušná směrnice. Směrnice z roku 2011 poskytla celkový právní a politický rámec pro boj proti obchodování s lidmi. Stanovila opatření a tresty v této oblasti a tím posílala a upevnila ochranu obětí.

Na přípravu opatření se vzhledem k přetrvávajícímu trendu zaměřuje rovněž Evropská komise. Z toho důvodu také zpracovala pro roky 2021–2025 Strategii pro boj proti obchodování s lidmi.⁵²

Hlavními body, které ve směrnici zahrnuje, a kterými se snaží zvýšit efektivitu tohoto boje jsou:

- a. snížení poptávky, která podporuje obchod s lidmi,

⁵⁰ *Mvcr.cz: Seznam neziskových organizací Evropy pomáhajících obětem obchodování s lidmi* [online]. [cit. 02. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/seznam-neziskovych-organizaci-evropy-pomahajicich-obetem-obchodovani-s-lidmi-projekt-safe.aspx>.

⁵¹ LH, Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, Sekce zločineckých struktur, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace. Vedoucí 2. oddělení [ústní sdělení]. Praha, 11. 07. 2023.

⁵² *Czechia.representation.ec.europa.eu: Obchodování s lidmi: Komise navrhuje přísnější pravidla pro potírání této formy trestné činnosti, která se neustále vyvíjí* [online]. [cit. 04. 08. 2023]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/obchodovani-s-lidmi-komise-navrhuje-prisnejsi-pravidla-pro-potirani-teto-formy-trestne-cinnosti-2022-12-19_cs.

- b. regulování možnosti využití virtuálního prostředí k náboru k trestné činnosti v této oblasti,
- c. zaměření se nejen na prevenci, ale hlavně odhalení nelegální činnosti a následnou pomoc obětem,
- d. spolupráce na mezinárodní úrovni.⁵³

Mimo jiné se v problematice angažuje i Eurostat, který informuje o aktuální situaci v oblasti obchodování s lidmi v rámci sběru dat vždy za předcházející rok.

⁵³ Ibid.

5. Aktuální situace v České republice

V mnohém byly v předchozích kapitolách naznačeny hlavní příčiny nelegálního zaměstnávání. V nynější kapitole budou blíže rozebrány samotné důvody, proč se tento typ trestného činu objevuje ČR. Důraz je kladen na jednotlivé vlivy, které působí na problematiku.

5.1 Nelegální zaměstnávání dle zákona o pobytu cizinců a z pracovně právní stránky

V předcházejících kapitolách byl přiblížen systém zaměstnávání cizinců v ČR a jeho hlavní úskalí. Vůbec samotná problematika cizineckých pobytů je velmi komplexní a vztahuje se na ni mnoho výjimek. Hlavní problém tak spočívá v nesrozumitelnosti a neznalosti zákona o pobytu cizinců na území ČR a v jeho aplikaci. Celkový systém je nejlepší konzultovat s právníkem. Samotní personalisté si totiž do určité míry nejsou jisti, jak postupovat, když mají zaměstnat cizince ze třetích zemí. Zaměstnavatelé jsou tak často náchylní k neúmyslnému, avšak přesto nelegálnímu zaměstnávání cizince, který nemá povolení pracovat v ČR nebo ho pozbyl. Ze strany cizince je situace horší z důvodu nedostatečné znalosti češtiny a právního systému.

Může však docházet i k případům, za které nemůže zaměstnavatel, ale chyba je primárně na straně cizince. Pokud například zaměstnanec pozbyl povolení k pobytu nebo povolení k zaměstnání a neuvědomil o tom zaměstnavatele. Toho se může cizinec dopustit ať už záměrně nebo z neznalosti. V takových případech na to bohužel doplácí zaměstnavatel. Pro některé z nich je to proto důvodem cizince radši nezaměstnávat.

Dalším z faktorů je i pouhá čekací doba vyřízení oprávnění. Na každé vyřízení žádosti jsou zákonem stanovené lhůty, ve kterých má správní orgán vydat povolení nebo zamítnutí žádosti. S tím, jak jsou orgány Ministerstva vnitra v rámci pobytové problematiky zatížené, stává se výjimečně, že by žádost byla vyřízena před stanovenou lhůtou. Následně se doba zrealizování pobytu navíc prodlužuje o dostavení se na odevzdání biometrických údajů a vystavení pobytové karty, anebo případně vylepení štítku do pasu. Celkový proces se tak může protáhnout

i o měsíce. Dobu vyřízení ovlivňuje i nedodání potřebných podkladů nebo předložení nedostačujících dokumentů. Celý systém zároveň postrádá možnost elektronického vyřízení. Proces je možné řešit za pomoci datové schránky nebo elektronickým podpisem, ale ani jednou z těchto možností většina cizinců nedisponuje. I přes častou komunikaci se zaměstnavateli, kteří mají datovou schránku, zákon stanovuje úkony nebo doložení dokumentů fyzicky, které nelze provést či tedy předvést elektronicky. Decentralizace OAMP umožňuje snazší vyřízení požadavků cizinců, ale vzhledem k nárůstu jejich počtu a stále přetrvávajícího požadavku na osobní dostavení, stojí cizinci na pobočkách dlouhou frontu. Mnohdy není možné některé požadavky vyřídit včas a vyvstávají pak zbytečné komplikace.

Z hlediska podmínek v případě zaměstnanosti se objevují různé snahy o obcházení zákona. Jedním z častých případů je již zmíněný tzv. švarcsystém. Pracovněprávní vztah s cizincem je nahrazen smlouvou o dílo, a v některých případech dochází i k řetězení pracovních poměrů. S touto praktikou souvisí i mnoho případů, kdy se během kontrol zjistilo, že zaměstnavatel, který práci zprostředkoval, k tomu nemá patřičná povolení. Nejčastějšími důvody takového počínání je právě odmítání placení státem daných odvodů a vyhýbání se byrokratickým požadavkům. Zaměstnanec také není vázán výpovědní lhůtou, takže může být kdykoliv zaměstnavatelem propuštěn.⁵⁴

5.2 Nelegální zaměstnávání a kriminalita

Daňové úniky

Základní vidinou nebo základním důvodem pro páchání trestné činnosti je v první řadě ekonomický zisk. Přesuneme-li se již do oblasti zvláště závažných trestných činů, výdělky z takové činnosti dosahují mnohem větších rozměrů. Subjekty využívají v rámci nelegálního zaměstnání převážně neznalosti cizinců a spoléhají na jejich podrobení se.

⁵⁴ *Bozpinfo.cz: Zkušenosti z kontrol oddělení inspekce NLZ* [online]. [cit. 04. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/zkusenosti-z-kontrol-oddeleni-inspekce-nlz-nove-zpusoby-obchazeni-zakona-o-zamestnanosti>.

Mesec.cz: Švarcsystém [online]. [cit. 20. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/svarcsystem/>.

Daňová kriminalita je v ČR páchána převážně v rámci organizované kriminality. Díky moderním technologiím a dělbě činností je pro dané skupiny výhodné páchání kriminality v oblasti daní. V praxi se skupiny snadno uchytí, jelikož celkový proces odhalování této kriminality trvá. Kriminalisté tak pracují na problematice (případu) mnohdy 1 až 2 roky.⁵⁵

Na základě tiskové zprávy z prosince 2021 je možné ilustrovat, jak se projevuje daňová kriminalita v praxi. Ve vybraném případě se jednalo o trestný čin právnických i fyzických osob, na který upozornil Finanční úřad Moravskoslezského kraje. Důkazní materiály byly získány na základě prohlídek a následného zabavení potřebných předmětů. K prokázání trestné činnosti využili kriminalisté například důkazů z listin a počítačové techniky. Na základě prozkoumání veškerých materiálů bylo zjištěno, že se subjekty dopustily „*zvlášť závažného zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny a zvlášť závažného zločinu účasti na organizované zločinecké skupině*“. Celkově si tak skupina přišla na finanční zvýhodnění až 39 milionů korun.⁵⁶

Obchodování s lidmi

Jednou z hlavních oblastí, které se bude následující podkapitola věnovat je tzv. moderní otroctví, anebo nejčastěji používané spojení obchodování s lidmi. Celkový počet těchto případů není možné zjistit, jelikož veškeré aktivity probíhají skrytě a je zde velká latence.⁵⁷

Pod oblast obchodování s lidmi zařazujeme nucené práce, sexuální vykořisťování, pracovní vykořisťování a stejně bychom nepokryli celou problematiku. Vzhledem k neustálému propojování a provázanosti ve světě, tedy

⁵⁵ *Mvcr.cz: Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území české republiky v roce 2021.* [online] [cit. 05. 08. 2023]. Praha: 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-verejneho-poradku-a-vnitri-bezpecnosti-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2021.aspx>.

⁵⁶ *Policie.cz: Daňová trestná činnost* [online]. [cit. 14. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/krajske-reditelstvi-severomoravskeho-kraje-zpravodajstvi-danova-trestna-cinnost.aspx>.

⁵⁷ VAN DER LINDENOVÁ, Mariska N.J. *Obchodování s lidmi za účelem nucené práce.* Praha: Ministerstvo vnitra, 2006.

zvyšování úrovně globalizace, se možnosti trestné činnosti velmi usnadnily. Vzhledem k tomu, že se čím dál více prohlubuje spolupráce napříč státy a podporuje se turismus, má tenhle pozitivní aspekt zároveň i své negativní důsledky, hlavně co se týče kriminality.⁵⁸

Když se blíže podíváme na podmínky pro obchod s lidmi v rámci nucených prací a vykořisťování v rámci České republiky, jedním z největších problémů výskytu bude nízká trestní sazba. Sankce v případě páchaní trestné činnosti mají nejen výchovnou, ale i preventivní funkci. Co se týče nelegálního zaměstnávání cizinců v ČR, nemají pachatelé dostatečně odstrašující příklad k ukončení trestné činnosti. V případě kontroly ze Státního úřadu inspekce práce, dostávají pachatelé pokuty, které nejsou zrovna srovnatelné s jejich výnosem, a tak se jim i přes hrozící riziko vyplatí pokračovat dále v trestné činnosti.⁵⁹

Typickou situací pro Českou republiku aktuálně stále přetrvává vykořisťování zahraničních pracovníků agenturami práce. Přestože existuje určitá snaha o jejich regulaci právě se zmíněného důvodu, stále není v ČR žádný mechanismus, který by podchytil tyto praktiky. Agentury využívají hlavně cizince, kteří jsou z chudých nebo chudších poměrů a do ČR směřují za lepším výdělkem. Nejčastěji to jsou otcové rodin, kteří veškerou svou výplatu následně posílají své rodině, která zůstala v zemi jejich původu.

Náchylnost k tomu, stát se jednou z obětí, je z velké míry vlastní cizincům, právě protože neznají místní poměry, mají představu lepšího života a vysokého výdělku. Zpočátku jsou zlákáni nejen vlastní představou, ale často jsou vyhledáváni pachateli této kriminality. Tito pachatelé následně využívají jejich nesnáze a snaží se je přesvědčit o dostupnosti a výhodnosti přistoupení na jejich nabídku práce. Cizinci pak vzhledem k lákavosti nabídky a důvěryhodnosti nakonec přistupují na podmínky pachatele. Důvěru, jako klíčový prvek, si pachatel buduje s obětí již od samotného začátku.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ LH, Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, Sekce zločineckých struktur, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace. Vedoucí 2. oddělení [ústní sdělení]. Praha, 11. 07. 2023.

Aktuální situace v cílové zemi ovlivňuje míru obchodování s lidmi, a tedy danou možnost jejího páchání. V České republice je již stabilně velmi nízká míra nezaměstnanosti. Konkrétně o manuální pozice a pozice s nedostatečnou odměnou je dlouhodobě postrádán zájem. To pak umožňuje a z části nutí zaměstnavatele vyhledávat pracovníky ze zahraničí, a to nejčastěji z východu. Tyto pozice jsou nabízeny na úřadu práce a dlouhodobě nejsou obsazeny. Nejčastěji bývají obsazovány legální formou pracovníky z Ukrajiny, například podáním žádosti o zaměstnaneckou kartu na konkrétní číslo pracovní pozice. V nezanedbatelném počtu případů tomu však tak není.

Na samotný vznik obchodu s lidmi má nepochybně určitý vliv i společenské klima. Aktuálně ve společnosti převládá laxní přístup veřejnosti. Jednotlivé případy nemají přímý a viditelný vliv na samotného občana, a proto zde není patřičná odezva od veřejnosti, a také se postrádá větší míra snahy politických představitelů o propracovanější plány a celkovou strategii v boji proti obchodování s lidmi. Této problematice bude věnována nadcházející kapitola, konkrétně nuceným pracím a vykořisťování.

5.3 Oběti a rizikové skupiny

Zásadním problémem nebo důvodem k neustále probíhajícímu obchodu s lidmi jsou specifické faktory, které umožňují a usnadňují tento druh trestné činnosti.

Rizikové faktory a celková náchylnost k viktimizaci je v takovém případě vyšší pro:

- migranty,
- osoby, které zažily určité trauma nebo násilí,
- osoby, které živí svou rodinu a ta je tak na nich závislá,
- bezdomovce nebo osoby žijící v chudobě,
- osob, ze zemí, kde probíhá válka,
- osoby, které postrádají podporu rodiny a další vazby,

- osoby izolované.⁶⁰

Nejsou však výjimkou ani případy dětí, které jsou poslány svými rodiči, převozníky do západní Evropy za lepším životem, aby díky tomu pak rodiče dostali azyl. U dětí bez jakéhokoliv dozoru je větší riziko viktimizace a některé se na tomto základě staly obětí obchodování s lidmi.⁶¹

Vyšší riziko nárůstu počtu zmiňované kriminality aktuálně vzniklo v rámci náporu uprchlíků z Ukrajiny. Přestože bylo Ukrajincům umožněno zůstat na území ČR, a k tomu i legálně pracovat, stávají se terčem pachatelů této trestné činnosti. Hlavním problémem jsou často agentury práce, které využily dané příležitosti. Uprchlíkům například zprostředkovávají kromě práce i bydlení. Nicméně mzda a přístup k pracovníkům není adekvátní a mnohdy se jedná již o pracovní vykořisťování.⁶²

5.4 Kontrola a statistiky

Nejen v rámci prevence jsou prováděny již zmíněné kontroly na pracovištích za účelem podchycení nelegálního zaměstnávání. Hlavním organizátorem je nejčastěji Státní Úřad Inspekce práce a jeho orgány, které pak dle zjištěných pochybení ukládají pokuty.

Tendence se od roku 2018 relativně snižovala, avšak k roku 2022 případů znovu přibýlo. Nejaktuálnější data se tak váží k předcházejícímu roku. Za rok 2023 se očekává mírné zvýšení počtu případů i na základě vyššího počtu cizinců na

⁶⁰ *Icesaht.org: Risk factors* [online]. [cit. 16. 08. 2023]. Dostupné z: <https://icesaht.org/what-we-do/human-trafficking/risk-factors/>.

Oacas.libguides.com: Human trafficking and child welfare [online]. [cit. 16. 08. 2023]. Dostupné z: <https://oacas.libguides.com/c.php?g=703976&p=5082801>.

SCHIRRMACHER, Thomas, JOHNSON, Thomas K., ed. a BALDWIN, Ruth, ed. *Human trafficking: the return of slavery*. 2nd edition. Bonn: Verlag für Kultur und Wissenschaft, 2017. ISBN 978-3-86269-070-1, str. 31.

⁶¹ BORJAS, George B., ed. a CRISP, Jeff, ed. *Poverty, international migration and asylum*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005. ISBN 1-4039-4365-6, str. 149-150.

⁶² *Seznamzpravy.cz: Ukrajinci jako byznys. Problém řeší už i zmocněnkyně pro lidská práva* [online]. [cit. 11. 08. 2023]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-ukrajinci-jako-byznys-problem-resi-uz-i-zmocnenkyne-pro-lidska-prava-234104#dop_ab_variant=1100421&dop_source_zone_name=zpravy.sznhp.box&source=hp&seq_no=2&utm_campaign=abtest229_zmensení_velkych_entit_varC&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz.

území ČR. Aktuální počty za rok 2022 zatím nereflektují příliv uprchlíků z Ukrajiny, jelikož jejich typ víza a automatické umožnění legálního pobytu a práce, zastírá náchylnost k jejich zneužití k nucené práci.

Problematika nelegálnosti se týká hlavně cizinců nebo migrantů, kteří bývají zneužití k nucené práci až třikrát častěji oproti občanům ČR. Dostupné údaje o nelegální práci zmiňují mírný pokles v tomto trendu obecně, stejně tak jako u občanů EU. Kolísavá je však tendence zneužití samotných občanů ČR a neustává využití sil ze zahraničí.⁶³

Tabulka vybraných let dle zjištěných případů nelegálního zaměstnání SÚIP:

ROK	OBČANÉ ČR	CIZINCI (bez EU občanů)	CELKEM
2012	2 675	1 471	4 576
2016	760	1 337	2 290
2020	556	2 413	3 110
2021	312	2 695	3 295
2022	439	1 889	2 403

1 Statistiky případů nelegálního zaměstnávání cizinců v letech 2012-2022

Nejčastěji nelegálně zaměstnaní cizinci dle národnosti na základě kontrol:

- Ukrajina
- Moldávie
- Vietnam
- Turecko
- Indie
- Thajsko.⁶⁴

⁶³ *ilo.org.: 50 million worldwide in modern slavery* [online]. [cit. 05. 08. 2023]. Dostupné z: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_855019/lang--en/index.htm.

LH, Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, Sekce zločineckých struktur, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace. Vedoucí 2. oddělení [ústní sdělení]. Praha, 11. 07. 2023.

⁶⁴ RK, Oblastní inspektorát práce pro střeďočeký kraj. Vedoucí oddělení inspekce nelegálního zaměstnávání pro Střeďočeký kraj [písemné vyjádření]. Praha 10. 08. 2023.

6. Obecná, hospodářská a organizovaná kriminalita

Již v předcházející kapitole byly zmíněny možné příčiny nelegálního zaměstnávání. Celá tato problematika se projevuje v různých druzích trestné činnosti. Její dosah může být zmapován ve třech dílčích oblastech. Nezákonná práce může mít znaky, které představují formu obecné kriminality, a to převážně v podobě násilného jednání. Projevuje se i v hospodářské kriminalitě, která zahrnuje veškerou daňovou trestnou činnost a kriminalitu páchanou v oblasti ekonomiky. Naopak organizovaný zločin pojímá vícero znaků trestné činnosti a trestná činnost organizované zločinecké skupiny může být zaměřena do rozličných oblastí. Společné pro všechny zmíněné druhy kriminality je podryvání bezpečnosti v České republice a rovněž negativní ovlivňování státního rozpočtu a sociálního systému státu.

6.1 Obecná kriminalita

Nelegální zaměstnání ovlivňuje ve velké míře další oblasti kriminality. Může být dána do souvislosti i s obecnou kriminalitou. Ta se projevuje anebo zahrnuje trestnou činnost násilnou, mravnostní a majetkovou. Z velké části je dáána do souvislosti s trestným činem obchodování s lidmi, jelikož jsou osoby v daném případě nuceny k práci i za použití násilí. Častým znakem je použití fyzických trestů v případě neplnění úkolů nebo jejich neplnění dle představ.⁶⁵

Projevů je však více, například:

- Dokumentace – zfalšování pobytových oprávnění, pracovního povolení, pasu cizince
- Pracovní smlouva – podvod vzhledem k nesprávným formálním požadavkům smlouvy
- Omezení práv – v případě nelegální práce může zaměstnavatel určovat podmínky pracovního vztahu, aniž by byl omezován ze strany státu (nespravedlnost podmínek)

⁶⁵ *Mvcr.cz: Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území české republiky v roce 2021.* [online] [cit. 05. 08. 2023]. Praha: 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-verejneho-poradku-a-vnitri-bezpecnosti-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2021.aspx>.

- Nucená práce či vykořisťování za využití: vydírání, vyhrožování a fyzického násilí

6.2 Hospodářská kriminalita

V mnoha případech kriminality se objevuje motiv finančního prospěchu nebo případně úlevy. Trestné činy, daňové, legalizace výnosu z trestné činnosti, korupce, padělání peněz apod., zastřešujeme pojmem hospodářská kriminalita. Specifické je to i pro téma této práce, jelikož nelegální práce má zásadní vliv na ekonomiku státu. Ze strany zaměstnavatele je to promítnuto především v neodvádění části příjmu na zdravotní a sociální pojištění.

Hlavní projevy:

- Daně – poškozování státu vzhledem k neplacení daní a odvodů na sociální zabezpečení, což může vytvářet nerovnost mezi zaměstnanci
- Faktury a účetní záznamy – je možné se setkat s falšování těchto dokladů
- Nízká mzda – zisk konkurenční výhody oproti ostatním subjektům na trhu práce
- Korupce – uplácení osob zodpovědných za vydání víz, pobytových a pracovních povolení, osob kontrolujících legalitu zaměstnání cizinců apod.
- Trh práce – jeho oslabení, což může mít za následek vyšší procento nezaměstnanosti

V rámci potírání hospodářské neboli ekonomické kriminality není výjimkou potýkání se s nelegálním zaměstnáváním, které nabralo rozměry pracovního vykořisťování nebo nucených prací. Typickými sektory ekonomiky obchodu s lidmi jsou „babysitting“, úklid, zahradničení, farmaření, sezónní zaměstnání, kasina, výroba oblečení, masážní salóny, kosmetické salóny, strip kluby.⁶⁶

⁶⁶ SCHIRRMACHER, Thomas, JOHNSON, Thomas K., ed. a BALDWIN, Ruth, ed. *Human trafficking: the return of slavery*. 2nd edition. Bonn: Verlag für Kultur und Wissenschaft, 2017. ISBN 978-3-86269-070-1, str. 29.

Případ BOHATÝR - krácení daní a nelegální zaměstnávání

V roce 2021 bylo zahájeno trestní stíhání 5 cizinců, a to v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním na území ČR. Obvinění měli dlouhodobě zaměstnávat cizí státní příslušníky formou agenturního zaměstnání a vyplácet jim odměnu za vykonanou práci, přičemž neprováděli pravidelné měsíční zákonné odvody ve výši stanovené příslušnými zákony. Úmyslně tak měli krátiť zálohu na daň

z příjmů fyzických osob, pojistné na sociální zabezpečení a pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Výše způsobené škody bude stanovena znaleckým posudkem, podle předběžných odhadů finančního úřadu škoda přesáhne 150 milionů Kč.

V rámci vyšetřování byl zajištěn majetek obviněných v hodnotě přesahující 21 milionů Kč.

1 Případ krácení daní v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním

6.3 Organizovaná kriminalita

Třetí důležitou oblastí projevu nelegálního zaměstnání je organizovaná kriminalita, tj. organizovaný zločin. Její nebezpečnost spočívá převážně v rozsahu činnosti, jelikož působnost pachatelů je nadnárodní. Problémem v rámci potírání této činnosti je i vysoký výtěžek těchto osob, a tedy o to jednodušší zastírání své činnosti.

Specifickými znaky organizované kriminality jsou:

- skupina 3 a více osob
- hierarchie
- vnitřní organizační struktura
- dlouhodobá činnost
- dělba činností
- legalizace výnosů z této trestné činnosti

Zmíněná trestná činnost se projevuje například v rámci obchodu s lidmi, nelegální migrace, drogové kriminality, daňových podvodů, počítačové kriminality, obchodu se zbraněmi, loupeží apod. V oblasti obchodu s lidmi je jednou z nejčastějších praktik těchto skupin převaděčství a následné zaměstnání za neodpovídající mzdu.

Statistiky výskytu tohoto typu trestné činnosti není možné doložit. Jedním z důvodů je například vysoká míra latence, která souvisí s nedostatečným legislativním zakotvením. Další negativní aspekt vychází z komplexnosti aktivit a zastírání trestné činnosti. Organizovaná zločinecká skupina, jak je výše

zmíněno, operuje na základě struktury a dělby činností, s čímž se pojí určitá sofistikovanost jejich aktivit. Proto zde existuje nižší riziko odhalení.⁶⁷

Z velké části se aktivity daných skupin přesunuly do kyberprostoru, a to převážně díky efektivnosti komunikace v online prostoru. V nelegálních činnostech jako je prodej zbraní, drog, padělaných dokumentů jim bylo umožněno efektivně fungovat, a především rychle a z části anonymně.

Samotné odhalování organizované kriminality s sebou nese mnohá úskalí. Organizované zločinecké skupiny často operují mezinárodně, což působí problém pro složky, které se v jejich odhalení angažují. Práce policie je v takovém případě velmi náročná, jelikož činnosti a důkazy jsou rovněž velmi profesionálně zahlazovány zakládáním falešných firem, využíváním zprostředkovatelů a podobně. Své zisky z trestné činnosti legalizují na základě investic nebo formou složitých finančních operací, nejčastěji vytvářením řetězců. Rovněž vzhledem ke značně vysokým výnosům se není možné vyhnout ani případům korupce a vydírání ze strany pachatelů.⁶⁸

⁶⁷ *Policie.cz: Co je organizovaný zločin?* [online]. [cit. 15. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>.

⁶⁸ DVOŘÁK, Vratislav. *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*. Vyd. 1. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-63-0, str.19-25.

7. Obchodování s lidmi

Stěžejním zaměřením práce je zmapování aktuální situace v rámci nelegálního zaměstnávání, které může přerůst v obchod s lidmi. Definice z trestního zákona rozlišuje pojem dále na sexuální vykořisťování, odběru orgánů a další. Pro účely práce bude následně probrána otázka nucených prací a vykořisťování v České republice. V této kapitole je převážně čerpáno z rozhovoru s odborníkem v této oblasti, který se činnosti v NCOZ SKPV věnuje již přes deset let.

Hlavním jádrem celé problematiky je úprava v níže uvedených mezinárodních dokumentech:

- Úmluva OSN o nadnárodním organizovaném zločinu včetně Protokolu OSN o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi – neboli Palermský protokol
- Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi
- Směrnice Rady Evropy o povolení k pobytu pro příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví, a kteří spolupracují s příslušnými orgány
- Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti obchodování s lidmi
- Rámcové rozhodnutí Rady o postavení obětí v trestním řízení⁶⁹

Na národní úrovni je odkazováno na trestní zákoník, paragraf 168. Počet pachatelů této kriminality za poslední roky nikterak zvláště nekolísá. Záleží však, v jaké míře je to zapříčiněno nerozšiřujícím se výskytem této trestné činnosti nebo jejím neodhalením. Dle zprávy Státního zastupitelství za rok 2022 bylo stíháno pro výše zmíněný trestný čin 22 osob, o rok dříve se jednalo o stejný počet. Nejčastější formu představuje pracovní a sexuální vykořisťování. V poslední době se také objevují skutky ve formě nucených sňatků.⁷⁰

Z hlediska právní dokumentace a za účelem reakce na situaci v probírané oblasti funguje v ČR pod MPSV zmíněný Meziresortní orgán pro potírání

⁶⁹ VAN DER LINDENOVÁ, Mariska N.J. *Obchodování s lidmi za účelem nucené práce*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2006.

⁷⁰ Výroční zpráva státního zastupitelství za rok 2022. Brno: 2022.

nelegálního zaměstnávání. Jedna ze tří skupin tohoto orgánu se zabývá specificky nelegálním zaměstnáváním. Členy jsou zástupci veškerých státních orgánů, které se soustředí na kontrolu daného jevu, ale zároveň se schůzek účastní i zástupci neziskových organizací. Skupina je zaměřená na boj s nelegálním zaměstnáváním, na vytváření strategií a řešení aktuální situace.

7.1 Problematika odhalování a vyšetřování

Případy obchodování s lidmi jsou odhalovány zejména v rámci operativně pátrací činnosti SKPV. Velkou měrou napomáhá také spolupráce s mnohými neziskovými organizacemi, samotné podněty od těchto organizací nebo i od inspektorátu práce. Veškerá činnost však spočívá v aktivním vyhledávání a zjišťování poznatků z terénu.

Ze strany policie je prvotním cílem zajištění důkazů, proto nedochází k identifikaci oběti ihned. V první řadě dochází k obhlídce, kontrole osob nacházejících se na pracovišti a následně výslechy. Z praxe se osvědčilo domluvit se s potenciální obětí na schůzce mimo pracoviště, neboť pochopitelně nechce komunikovat před svými nadřízenými ohledně své situace. Za využití legendy je osoba odvezena z místa kontroly, aby nebyla prozrazena činnost policie a jejího vyšetřování. Jedná se o případy, kdy je důvodné podezření na oběť pracovního vykořisťování, anebo také osoba sama projevuje zájem vypovídat.

Veškeré rozkrývání vychází hlavně z vlastní činnosti NCOZ, a to preventivně nebo cíleně. Reagují i například na informace o vykořisťování z médií. Nestává se však, že by osoba přišla nahlásit, že je obětí obchodování s lidmi. Takové případy se prakticky nestávají. Právě proto je proces identifikace obchodovaných osob jednou z nejdůležitějších fází. Z toho důvodu je NCOZ i decentralizována, má po ČR 7 expozitur. Na jednotlivých pracovištích působí i specialisté, kteří jsou obeznámeni s nejčastějšími praktikami, místy výskytu a jsou proškoleni k patřičné reakci. Především ohledně fáze identifikace, která spočívá obzvláště v analýze, jako preventivní činnosti. ⁷¹

⁷¹ KALIBOVÁ, Klára. *Obchodování s lidmi – některé problematické momenty platné legislativy*. 2008. La Strada Česká republika. Dostupné z: <https://documentation.lastradainternational.org/lsidocs/manual.pdf>.

Indikátory, že se jedná o osobu, která je obětí obchodování s lidmi:

- špatné životní podmínky,
- zadržování pasu a dalších osobních dokumentů,
- nízký plat nebo žádný, kvůli splácení fiktivního dluhu,
- nemožnost volného pohybu,
- odepření základních potřeb – jídlo, pití, spánek, zdravotní péče apod.⁷²

Trafficking Indicators

☐ Is the victim in possession of identification and travel documents; if not, who has control of the documents?	☐ Has the victim or family been threatened with harm if the victim attempts to escape?
☐ Was the victim coached on what to say to law enforcement and immigration officials?	☐ Has the victim been threatened with deportation or law enforcement action?
☐ Was the victim recruited for one purpose and forced to engage in some other job?	☐ Has the victim been harmed or deprived of food, water, sleep, medical care or other life necessities?
☐ Is the victim's salary being garnished to pay off a smuggling fee? (Paying off a smuggling fee alone is not considered trafficking.)	☐ Can the victim freely contact friends or family?
☐ Was the victim forced to perform sexual acts?	☐ Is the victim a juvenile engaged in commercial sex?
☐ Does the victim have freedom of movement?	☐ Is the victim allowed to socialize or attend religious services?

Report Suspicious Activity: **1-866-DHS-2-ICE** (1-866-347-2423)

www.dhs.gov/bluecampaign

2 Blue Campaign card – indikátory, že jednáme s osobou, která je obětí obchodování s lidmi

Po fázi identifikace, shromažďování důkazů a započetí trestního řízení se nesmí zapomenout na nutnou pomoc oběti. Zde již sehrává důležitou roli nezisková organizace La Strada a její program. O oběti, v tomto případě cizince, je zde postaráno z hlediska dokladů, ubytování i právní pomoci. Mnoho osob nemá žádné osobní věci a jsou v dlužích, kterých se nemohou zbavit. S tímto vším, včetně případné nutnosti legalizování pobytu, pomáhá La Strada. K oprávnění pobývat na území se i nadále využívá koncept víza strpění. Jeho

⁷² *State.gov: Identify and Assist a Trafficking Victim* [online]. [cit. 10. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.state.gov/identify-and-assist-a-trafficking-victim/>.

Dhs.gov: Indicators of Human Trafficking [online]. [cit. 10. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.dhs.gov/blue-campaign/indicators-human-trafficking>.

získání je pro cizince podmíněno trvajícím překážkou ve vycestování, a to tedy vzhledem k probíhajícímu trestnímu řízení.⁷³

Postihem za obchod s lidmi může být dle závažnosti odnětí svobody na dva až deset let. V případě páchaní trestného činu jako člen organizované zločinecké skupiny je horní hranice odnětí svobody až 15 let.

7.2 Metody pachatelů

Počáteční kroky a jednotlivé způsoby získání oběti se liší případ od případu. Pachatelé mohou využít hrubou sílu, ale ve většině případů to není potřeba. Na oběť mohou působit různými způsoby, aby docílili svého.

- Jako základní forma nátlaku je využíváno použití fyzické síly a následné přinucení k práci. Jedná se tak o počáteční únos oběti a následné výhrůžky a vydírání, aby plnila stanovené úkoly.
- V dalších případech se může jednat o vydírání a s tím spojený nátlak. Samotné vydírání se objevuje v rámci každé metody získání oběti, ale často je využívána samostatně. V mnoha případech se jedná o narůstající dluh, který má oběť u pachatele a je téměř nemožné ho splatit. Pokud je zde cizinec nelegálně nebo mu byly padělány doklady, pak je nejsnadnější pohrůžkou nahlášení cizince policii.
- Často se bohužel člověk stává obětí vzhledem k jeho neznalosti nebo snaze o zajištění lepšího života pro sebe a své blízké. Cizinci, neznalí podmínek a života v cílové zemi, jsou přesvědčeni, že zajistí finance pro své rodiny, a tak mnohdy dobrovolně přijedou a začnou pracovat pro náboráře. Následně až zjišťují, že podmínky neodpovídají jejich představě, ale hlavně předcházející domluvě se zaměstnavatelem.

⁷³ LH, Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, Sekce zločineckých struktur, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace. Vedoucí 2. oddělení [ústní sdělení]. Praha, 11. 07. 2023.

7.3 Typický průběh

V předcházející podkapitole byly zmíněny způsoby náboru, co se týče obchodování s lidmi. Na to navazuje snaha pachatelů o udržení si oběti za pomoci hrubé síly, výhrůžek, vydírání, udržování špatných životních podmínek a podobně. Metody nalákání oběti se mohou různit, ale průběh se ve většině těchto případů opakuje.

V případě cizinců je hlavním krokem pachatelů zabavit jejich doklady. Samotné pozbytí pasu je obrovským motivátorem pro cizince vzhledem k pobytu v cizí zemi a představě problémů při kontrole. Pokud již zpočátku nátlak nepocházel z fiktivního dluhu, je poté tvořen při výkonu práce prakticky s nemožností splacení.

Dalším z častých způsobů využívaných pachateli této trestné činnosti je neuzavření pracovní smlouvy, anebo naopak uzavření smlouvy v českém jazyce, který cizinec neovládá. Bez možnosti tlumočnicka pak oběť podepisuje smlouvu, aniž by věděla, co obsahuje a její podmínky jsou vždy pro ni nevýhodné. Hlavním bodem je nízká mzda, která ve své výši neodpovídá vzhledem k počtu hodin a vynaloženému úsilí či námaze. Buď tedy pachatel vyplácí extrémně nízkou mzdu anebo ji nevyplácí vůbec nebo alespoň nepravidelně.

Jak již bylo výše uvedeno, nejčastěji jsou oběti donucovány k práci výhrůžkami a vydíráním. Ve vybraných případech se uchyluje i k fyzickému násilí. Průběh se liší dle povah zúčastněných, ale v případě cizinců postačují i výhrůžky. Pak stačí pouze pohrozit nahlášením cizinců na Policii a jejich vyhoštěním. Jedná-li se o osobu, která nedisponovala financemi a třeba i žila na ulici, pachatelé apelují také na svou dobrotu.

Ohrožené skupiny a nejčastější oblasti nelegální činnosti v ČR:

- stavebnictví
- zpracovatelský průmysl

- velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel.⁷⁴

7.4 Problematika agentur práce v ČR

Praktiky v oblasti nelegálního zaměstnávání cizinců, a s tím spojeného obchodu s lidmi, se v posledních letech nezměnily. Stále se opakují obdobné případy. Největší problém je s působením obrovského množství agentur práce. V České republice dosahují počtu až 5 tisíc. Oproti Německu je v ČR v tomto ohledu benevolence a jejich množství není regulováno. Problémy působí i tzv. zastřené agentury, které pronajímají své zaměstnance k práci, aniž by samy měly k tomu patřičná povolení. Práce je vykonávána na základě smlouvy o dílo, jejíž předmět však z právního hlediska není vykonáván nezávisle, ale figuruje zde zaměstnavatel, který práci organizuje a určuje.⁷⁵

Agentury fungují jako zprostředkovatelé. Při kontrolách na pracovištích přítomní nadřízení ani nevědí, že se nejedná o jejich kmenové zaměstnance. V takovém případě poskytují kontrolujícímu orgánu kontakt na zaměstnavatele, který se snaží v co největší míře celý proces prodloužit. Jelikož nemají pracovní smlouvy k dispozici, příslušný orgán dává subjektu prostor na jejich doložení. Tato lhůta nebývá v zásadě dodržena a řízení se natahuje i na řadu let. Během celého procesu subjekt postupně smlouvy vytváří, a to i zpětně.

Častým vlastníkem daných agentur jsou samotní Ukrajinci, respektive další cizinci. Cílí se převážně na osoby z nižších sociálních vrstev. Přestože by byla jejich situace kvalifikována jako případ vykořisťování, výdělek z této práce je stejně pro ně výhodnější než návrat zpět do vlasti. Nábory probíhají na ubytovnách, nádražích a běžně jsou terčem lidé bez domova. Zmíněné osoby mají větší náchylnost k viktimizaci, jelikož pachatelé je dokáží přesvědčit nabídkou

⁷⁴ SCHIRRMACHER, Thomas, JOHNSON, Thomas K., ed. a BALDWIN, Ruth, ed. *Human trafficking: the return of slavery*. 2nd edition. Bonn: Verlag für Kultur und Wissenschaft, 2017. ISBN 978-3-86269-070-1, str. 29.

Strada.cz: Obchod s lidmi a vykořisťování jsou nepřístupné [online]. [cit. 21. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/hledam-informace/>.

Mvcr.cz: Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2022. [online]. [cit. 08. 08. 2023]. Praha: 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2022.aspx>.

⁷⁵ *Epravo.cz: Zastřené agenturní zaměstnávání a jeho znaky* [online]. [cit. 23. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zastrene-agenturni-zamestnavani-a-jeho-znaky-109705.html>.

ubytování a poskytnutí práce se slušným výdělkem. Teprve později zjišťují, že vyplacená mzda neodpovídá náročnosti práce a ani předchozí domluvě, kterou zaměstnavatel dotyčné upoutal.

I v případě legálního pobytu, například držením zaměstnanecké karty, cizinci neví, jaká mají práva, a že mohou zaměstnání změnit. Obvykle tak dochází ze strany zaměstnavatele k vyhrožování. Efektivní výhrůžkou v těchto situacích je udání cizinecké policii v případě neplnění zadané práce. Dotyční nevědí o možnosti změny a nechtějí přijít o svůj jediný zdroj financí.

Díky zavedení volného přístupu na trh práce pro Ukrajince prchající před válkou, byl agenturám omezen nábor nově příchozí, zranitelné pracovní síly. Uprchlíci mohli využít oficiálně uvedenou práci na Úřadech práce. Problém spočívá v tom, že velké společnosti stále hojně využívají pracovníků z agentur práce místo kmenových. Při kontrolách pak odmítají jakoukoliv odpovědnost za vykořisťování agenturních zaměstnanců, přitom o probíhajících praktikách a pracovních podmínkách nepochybně vědí. Převádějí odpovědnost na samotnou agenturu, které je placeno za její pracovníky a ta teprve část odměny vyplácí svým zaměstnancům. Pokud by se zaměstnanci začali domáhat práv, na které mají nárok, a to především adekvátní mzdy, zkouší agentury kromě vyhrožování, co jsou zaměstnanci ještě ochotni akceptovat.

Regulace v dané oblasti je minimální. Praktiky agentur se neustále opakují hlavně vzhledem k nízkým sankcím. Jediná agentura práce si může přijít po půl roce i na zisk 150 milionů. Pokuty se přitom pohybují v rozmezí 50 tisíc až 10 milionů. Například dle vyjádření odborníka z inspektorátu práce byla v posledních letech nejvyšší uložená pokuta ve Středočeském kraji 8,5 milionu.⁷⁶

⁷⁶ LH, Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, Sekce zločineckých struktur, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace. Vedoucí 2. oddělení [ústní sdělení]. Praha, 11. 07. 2023.

ROK	Pokuty	Výše pokut
2012	4 526	341 972 500 Kč
2016	3 919	198 090 565 Kč
2020	3 101	274 961 500 Kč
2021	3 526	378 967 000 Kč
2022	2 904	310 495 000 Kč

2 Uložené pokuty za nelegální zaměstnávání 2012-2022

7.5 Vybrané případy obchodu s lidmi v ČR

Vzhledem k ostatním typům kriminality může být obchodování s lidmi považováno za relativně nový, a ne příliš známý jev. Přesto jsou dané praktiky, nejen v ČR, rozšířené už dlouhodobě. Alespoň v posledním desetiletí se problematika dostává více do povědomí veřejnosti. I přes velkou latenci, případů neubývá. Pro bližší objasnění problematiky a ukázkou z praxe bude jeden z řešených případů v této podkapitole analyzován a dán do souvislosti s aktuálními trendy.

Vykořisťování rumunských pracovníků a nucená práce

Trestná činnost celkem 5 obviněných probíhala dle zjištěných informací alespoň od dubna do července 2008. Obvinění v rámci této doby získávali neoprávněně finanční výhodu za práci poškozených. Poškození byli k výkonu práce přinuceni, za práci nebyli dostatečně kompenzováni a v případě neadekvátního plnění úkolů i fyzicky trestáni.

Ve specificky vybraném usnesení je zmíněno vícero znaků typických pro obchod s lidmi. Cíleno bylo na osoby rumunské národnosti, jejichž nábor i zde probíhal. Cizinci byli motivováni vysokým výdělkem a dalšími benefity jako například zajištění dopravy, stravy i ubytování. Na území ČR jim bylo následně zajištěno v domech, pronajatých obviněnými, ubytování. K vytvoření závislosti obětí na pachateli využili nejčastějšího prostředku, a tím bylo tedy odebrání či zadržení osobních dokladů. Stejně tak veškeré slibované podmínky ještě před příjezdem do ČR nebyly následně naplněny. Cizinci nedostávali ani slíbenou adekvátní stravu a dopravu do místa práce měli zpoplatněnou.

Kromě odebrání možnosti identifikace museli pracovat v těžkých podmínkách a neúměrně dlouho, a to bez možnosti přestávek. Část zaměstnanců pracovala bez pracovní smlouvy, zbytku byl předložen k podpisu dokument pouze v českém jazyce. Vzhledem k neznalosti místního jazyka byli cizinci odkázáni na pachatele. Finanční odměna, kterou měli dostávat za vykonanou práci, rovněž neodpovídala domluvě ani podmínkám práce. Na každý týden získávali obvinění pouze 200 - 500kč.

Ze strany pachatelů běžně docházelo k výhrůžkám zaměstnancům, aby se neodvážili práci opustit a zároveň v nich byl budován strach. Výhrůžky se týkaly odepírání stravy, zničení jejich osobních dokladů, ale vyhrožováno bylo i zastřelením. V průběhu těchto měsíců docházelo ze strany pachatelů i k častému vynucování práce za použití fyzického násilí, například, když se některé z obětí pokusily o útěk. Na poškozené tak bylo působeno použitím fyzických trestů, psychického nátlaku a omezováním jejich potřeb. Pachatelé z jejich práce, kterou byl sběr chřestů, dosahovali značného finančního zisku.

Na základě předložení veškerých důkazů v trestním řízení byli všichni 3 pachatelé shledáni vinnými a byl jim udělen trest odnětí svobody na 5 let. Poškozeným byl přiznán nárok na náhradu škody. Obvinění se v dané věci odvolali, avšak se svými námitkami u odvolacích soudů neuspěli.⁷⁷

K porovnání aktuálnosti těchto případů kriminality v oblasti obchodování s lidmi v čase je možné vycházet z usnesení z roku 2019. V tomto případě nalezneme značnou podobnost mezi spáchanými trestnými činy. V prvním příkladě se však dle uvedených znaků jednalo o organizovanou zločineckou skupinu, která páchala daný zločin, zatímco v druhém případě byli pachatelé pouze dva a aktivity mezi nimi nebyly děleny a probíhaly nahodile. Jejich hlavním motivem byl opětovně finanční prospěch. Trestná činnost obviněných se odehrávala od roku 2012 až do roku 2016. Postup pachatelů byl obdobný ve smyslu využívání výhrůžek k přiměnění poškozených k vykonávání práce dle požadavků obviněných. Ze strany jednoho z obviněných často docházelo také k fyzickému trestání poškozeného, který byl ponechán bez dokladů a bez

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 1261/2013

jazykových dovedností nebyl schopen se v ČR dorozumět. Poškozený byl finančně kompenzován pouze zanedbatelnou částkou, přitom oba obvinění se na něm obohacovali. Vzhledem k rozdílné míře zavinění byl první z pachatelů odsouzen k odnětí svobody na 8,5 let, zatímco jeho spolupachatel na 6,5 let.⁷⁸

Konečné tresty reflektují proměnu legislativy a zpřísnění trestů v rámci boje proti obchodování s lidmi. V druhém případě byly využity stejné nátlakové strategie, fyzické tresty a zadržování osobních dokladů. Co se týče praktik samotného vykořisťování nebo nucené práce, nadále se využívá totéž schéma provedení a u soudu obvinění argumentují, že se cizinci rozhodli k výkonu práce přicestovat dobrovolně. Zmiňovaný příklad vykořisťování v porovnání s aktuálnějším usnesením ilustruje praktiky, které se vyskytují v České republice dlouhodobě. Často k pozicím, které již dlouho nejsou obsazeny, je najímána síla ze zahraničí pod příslibem výdělků. Významnou roli sehraává převážně závislost na zaměstnavateli. Cizinci jsou tak vlákáni na území ČR na základě dohody vysokého platu a benefitů, aby mohli uživit svou rodinu. Následně jsou zneužiti k práci dokonce až za nelidských podmínek. Zatímco jsou omezováni na svobodě a nuceni k výkonu přidělené práce, pachatelé z jejich činnosti kořistí.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 404/2019

8. Společenské klima a kontrola kriminality

8.1 Společenský pohled a dohled

Aktuální společenské klima v rámci kriminality je proměnlivé v závislosti na typu trestné činnosti. Pokud život obyvatelstva není alespoň viditelně ovlivněn, nesetkáme se s přílišnou snahou o odsouzení kriminální činnosti a její nahlášení. Spolupráce je nutné dosahovat nejen v rámci státních orgánů, posilován musí být i aktivní kontakt s veřejností. Její zapojení je důležitým klíčem k odkrývání kriminality.

V případě násilných činů se vyskytují hmatatelné důkazy, o něž se mohou orgány činné v trestním řízení opřít. Reakce veřejnosti pak spočívá v následném odsuzování činu a vyvolává v lidech pocit nebezpečí. Pocit strachu je obrovským motivátorem k pomoci postihu této trestné činnosti. Při hospodářské nebo organizované trestné činnosti působí ve velké míře motivačně v daném smyslu lidská závist, a to vzhledem k vysokému ekonomickému zisku. Samotná nečekaná změna životního stylu je adekvátním indikátorem, že se pravděpodobně jedná o nelegální zisky. Pohled obyvatelstva a také jeho spolupráce na vymýcení dané trestné činnosti, souvisí s jeho vnímáním závažnosti těchto zločinů a subjektivním vnímáním vlivu na jednotlivou osobu.

V pracovněprávní rovině se projevy nelegality nereflktují natolik k povědomí občanů, jelikož je zde mylná představa nízké společenské škodlivosti. Přinejmenším vnímání uvedeného problému je velmi okrajové, protože bezprostřední důsledky a vlivy na život obyvatelstva nejsou přímo pozorovatelné. Finance, o které tak každoročně státní kasa přijde, není bohužel možné spolehlivě určit. Vzhledem k tomu, že v dané souvislosti stát působí jako prostředník a z příjmů zajišťuje a pokrývá potřeby občanů, zdrojová příčina nižšího výnosu není dostatečně zřejmá.⁷⁹

Negativní konotaci by zdánlivě mohlo představovat zaplňování pracovních míst cizinci na úkor občanů. V tomto smyslu není tento problém v České republice, ale především v zahraničí. Jak bylo výše uvedeno, dlouhodobě se

⁷⁹ *Mesec.cz: Nelegální zaměstnávání má stále zelenou* [online]. [cit. 22. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/nelegalni-zamestnavani-ma-stale-zelenou/>.

nezaměstnanost drží na nízkém procentu. Velkou část tohoto procenta tvoří lidé, kteří nemají dostatečné vzdělání nebo nemají zájem o volné pozice. Místa, která jsou neobsazena, bývají nabízena a čekají na obsazení dlouhodobě. Protože o ně není projevěn zájem, hledá se pak síla v zahraničí.⁸⁰

Percepce problému rovněž souvisí se zažitými přesvědčeními a obecně opakovanými domněnkami. Příkladem může být pohled na samotnou otázku otroctví. I přes značnou snahu institucí o přiblížení problému obchodování s lidmi ve společnosti, i v dnešní době stále přetrvávají názory, že veškeré formy otroctví byly potlačeny. Dokonce díky právnímu zakotvení, a tedy zákazu otroctví jako takového, může téma působit bezpředmětně. Mínění spočívá ve zlehčování tématu a názoru, že není nutné se touto oblastí zabývat. Představa o otroctví zahrnuje pána, vlastníka, který má druhého, jež je výlučně jeho majetkem. Novodobá forma, dnešní moderní verze, zahrnuje falešné pasy, pasování otroků do kufrů aut, podplácení na hranicích. Zahlazují se stopy falšování osobních dokumentů – pasů, smluv a pobytových oprávnění. Převládá i názor, že se tohle vše děje pouze v zahraničí a člověku samotnému se to stát nemůže.⁸¹

V návaznosti na přesvědčení o nízké škodlivosti, chybí ve společnosti snaha o zapojení se do oznamování trestné činnosti. Oproti některým státům v Evropské unii je ochota oznámit trestnou činnost občany ČR nižší a má klesající tendenci. Na základě informací o činnosti NCOZ, Odboru obchodu s lidmi a nelegální migrace, je většina trestné činnosti obchodování s lidmi odhalována na základě vlastní operativně pátrací činnosti, případně ve spolupráci a na základě podnětů z neziskových organizací. Podněty ze strany občanů se objevují v menší míře. Záleží na tom, jestli statistiky reflektují ze strany občanů ignoraci problému, neochotu spolupráce se státními orgány při potírání kriminality nebo pachatelé dokáží svou trestnou činnost dokonale zastírat.⁸²

⁸⁰ Ibid.

Czso.cz: *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity* [online]. [cit. 23. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-duben-2023>.

⁸¹ O'CONNELL DAVIDSON, Julia. *Modern slavery: the margins of freedom*. First published. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-29727-3, str. 109-112.

⁸² PIPEK, Tomáš. *Oznamování trestných činů a jeho kriminologický význam*. Praha: 2022. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

Otázkou zůstává, do jaké míry by se měla společnost sama angažovat při potírání nucených prací, pracovního vykořisťování a podobných praktikách. Nepochybně jsou případy, kdy občané o trestném činu vědí, ale přehlíží jej, jelikož se jich přímo nedotýká. Jedním z důvodů je vyvarování se potenciálních problémů. Mezi další příčiny patří i odmítání vlastní angažovanosti. Ačkoliv o činu vědí, pokud se v jejich životě neodráží, člověk postrádá ochotu a motivaci se zapojit do jeho řešení. Tudíž by bylo vhodné se více zaměřit na kolektivní odpovědnost, a tedy snažit se posilovat nejen povědomí o zločinu, ale i jeho rozsáhlých následcích a dosahu, mezi lidmi.⁸³

8.2 Návrhy a doporučení

Jak již bylo zmíněno, nelegální zaměstnávání má zakotvení v předpisech v souvislosti s MPSV, ale i velký přesah do oblasti kriminality. Nelegálnost z hlediska pracovních povolení pod dohledem inspekce práce má vliv na ekonomiku státu. Nelegálnost v rámci páchaní závažné trestné činnosti má dosah co se týče důvěry ve stát, jeho systém a přímo negativně ovlivňuje lidské životy. Není možné podchytit veškerý nápad trestné činnosti, ale díky posílení prevence a zasazení nových opatření může být ovlivněn, tj. snížen počet případů.

Pracovněprávní rovina

Z hlediska samotných zaměstnavatelů je důležitá informovanost a celkové pochopení problematiky v právním smyslu. Zaměstnavatelé by měli klást silný důraz na školení členů personálního oddělení, jelikož pobytový zákon a s tím související pracovní povolení obsahuje mnoho výjimek. V rámci prevence jsou školení nejlepším řešením, jak předejít následným problémům při kontrolách, a především vyhnout se sankci.⁸⁴

⁸³ Ibid.

LH, Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, Sekce zločineckých struktur, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace. Vedoucí 2. oddělení [ústní sdělení]. Praha, 11. 07. 2023.

⁸⁴ *Migraceonline.cz: Komentář na článek „Některé úvahy nad povahou současného zákona o pobytu cizinců“* [online]. [cit. 22. 08. 2023]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/komentar-na-clanek-nektere-uvahy-nad-povahou-soucasneho-zakona-o-pobytu-cizincu>.

Ve velké míře je nutná proaktivnost a s tím související osobnost zaměstnavatele, případně personalistů. Při vízových problémech je třeba, aby se cizinec obracel na nadřízené nebo osoby zodpovědné a snažil se řešit zavčas vzniklé potíže. Existenci důvěry a férového jednání není možné efektivně vymáhat. V dané souvislosti vyzdvihnu koncept spolehlivého zaměstnavatele, díky němuž je možné cizincům dopomoci již zpočátku, aby přistupovali k zaměstnavateli s určitou mírou důvěry. Důležitá je ochota obracet se na něj a chtít s ním spolupracovat.

Přestože má koncept mnohé výhody, měl by zohledňovat i ne zcela zřejmé postupy v zaměstnávání cizinců. Zaměstnavatel, který tak pouze kvůli nejasným požadavkům dostane pokutu, nebo je dlouhodobě vyřazen ze schvalovacího procesu pracovních povolení cizinců, mohl být ostatně vhodným a spolehlivým z hlediska přístupu k zaměstnancům a podobně v pracovně právní oblasti. Problém by naopak mohl spočívat v možném neférovém zvýhodnění těchto zaměstnavatelů.⁸⁵

Specifika k obchodování s lidmi

Rozhodujícím zaměřením v boji proti kriminalitě bude vždy prevence. Prevence je klíčová, přestože nikdy nebude možné dané aktivity vymýtit. Zásadní formou předcházení nelegálního zaměstnávání je informovanost. Potřeba vzdělání veřejnosti v problematice bude vždy základním opatřením, aby měli nejen cizinci možnost se vyvarovat toho, stát se obětí. Důležitá je aktivní kampaň v rámci boje proti obchodování s lidmi. Jednou z možností je šíření letáků, které upozorňují na tyto aktivity a předkládají možné znaky trestného činu a kontakty, kam se případně obrátit. Vzhledem ke globalizaci a digitalizaci, by obdobné informace měly být šířeny nepochybně i online formou. V mnoha případech se

⁸⁵ *Bozpinfo.cz: Zaměstnávání cizinců z tzv. třetích zemí: několik úvah k možným vývojovým tendencím právní úpravy* [online] [cit. 22. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/josra/zamestnavani-cizincu-z-tzv-tretich-zemi-nekolik-uvah-k-moznym-vyvojovym-tendencim-pravni>.

náborová fáze obchodování s lidmi odehrávala právě v online prostoru a umožnila tak jednodušší a efektivnější spáchání trestného činu.⁸⁶

Největším problémem stále zůstává oběť samotná. Přestože podmínky práce nejsou odpovídající, jsou naopak vykořisťující, lidé si často neuvědomují a ani nechtějí přiznat, že jsou obětí. V mnoha případech se vyskytuje předsudek, že pokud není využita hrubá síla, nejedná se o trestnou činnost. S tímto přístupem počítá i většina pachatelů, jelikož pokud absentuje fyzické násilí, prakticky neexistují hmatatelné důkazy nelidskoprávního zacházení nebo podmínek. Oběť je v práci udržována za pomoci výhrůžek, materiální a další závislosti na pachateli. Takové případy pak poukazují na nutnou osvětu z hlediska práv a povinností ve vztahu zaměstnavatel-zaměstnanec. Vědět, že má člověk nárok na práci za spravedlivých podmínek, a že se nemusí bát kontaktovat příslušné orgány o pomoc.

Zásadní je tak znalost těchto praktik, ověřování informací o pozici, zaměstnavateli a podmínkách výkonu práce. Proto by se cizinci měli obracet na oficiální instituce nebo subjekty v případě hledání práce v zahraničí. Vyšší riziko přirozeně plyne z nabídek, které postrádají formální požadavky. Všeobecná informovanost o riziku při nabídkách práce, které působí jako podvodné a například nabízí až příliš vysoký výdělek neúměrně pozici a trhu, může též podstatně ovlivnit ten to typ trestné činnosti.

Pro správné fungování, již reaktivní, se nesmí zapomínat na efektivitu spolupráce. Dohody a průtahy v tomto směru nejsou na místě. Efektivita spočívá v rychlosti jednat. V daném ohledu však nebylo možné dohledat bližší informace. Na základě komunikace s vedoucím 2. oddělení a vedoucím oddělení inspekce NLZ probíhá spolupráce bezproblémově. Nicméně i přesto musí být dbáno na rychlost výměny informací a neustále ji udržovat.

Spolupráce musí být zaměřena správným směrem, aby byla efektivní. Jednotlivé složky musí mít spolehlivé kontakty vědět na koho se obrátit. V rámci

⁸⁶ LH, Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, Sekce zločineckých struktur, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace. Vedoucí 2. oddělení [ústní sdělení]. Praha, 11. 07. 2023.

spolupráce komunikuje NCOZ s dalšími subjekty, avšak intenzivní kontakt udržuje hlavně s La Stradou vzhledem k jejímu programu, který zaštituje. V daném směru by bylo vhodné veřejnosti více propagovat celý program Podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi. Do povědomí širší veřejnosti by se měly dostat nejen kontakty na organizaci, ale i podmínky spolupráce. Aby se nestal člověk obětí vykořisťování, měl by být obeznámen s problematikou, ale také vědět, že pokud se jí stane, bude mu nabízena pomoc nejen k vymanění se z moci pachatele, ale i dodatečně v rámci trestního řízení.⁸⁷

Základem je tedy postarání se o cizince i po zjištění, že je obětí. Musí být přesvědčen a mít jistotu, že se bude schopen postavit na vlastní nohy, pokud se rozhodne vzepřít podmínkám situace, ve které se ocitnul. Pro mnohé cizince je nucená práce jejich jediný možný zdroj příjmu. Pocit bezmoci a závislosti na pachateli tak převládá. Dotyční posílají část své výplaty nebo i celou částku své rodině domů, zatímco sami se snaží v daných podmínkách přežít. Bez aktivní dopomoci obětí obchodování s lidmi není možné postihnout pachatele. Z toho důvodu je stěžejní obět' ujistit, že jí nehrozí:

- vízové problémy,
- kriminální postih,
- nemožnost uplatnění k zajištění finančních prostředků.⁸⁸

Na našem území operuje pro boj nebo potírání obchodu s lidmi NCOZ. Výhodou je v tomto případě speciální zaměření, tedy cílené vyhledávání a odhalování pracovního vykořisťování atd. Naopak problém může spočívat v nedostatečném proškolení ostatních složek policie. Při nedostatku zkušeností s danými případy nemusí být trestnost v jednání spatřena. Nadto zacházení s lidmi uvězněnými v těchto podmínkách nese svá specifika. Při správném přístupu a postupu by mělo být možné obět' identifikovat a dříve jí i pomoci.

⁸⁷ KALIBOVÁ, Klára. *Obchodování s lidmi – některé problematické momenty platné legislativy*. 2008. La Strada Česká republika. Dostupné z: <https://documentation.lastradainternational.org/lisidocs/manual.pdf>.

⁸⁸ LH, Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, Sekce zločineckých struktur, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace. Vedoucí 2. oddělení [ústní sdělení]. Praha, 11. 07. 2023.

Jako efektivní se jeví opatření:

- školení zaměstnavatelů, v první řadě personalistů;
- školení ve vlastních řadách;
- šíření informací všemi možnými sdělovacími prostředky;
- kampaň ve školách a dalších institucích;
- posilování důvěry ve státní instituce;
- spolupráce mezi příslušnými složkami.

Rovněž jako u všech druhů kriminality není možné zcela vyloučit, že se člověk stane obětí. Hlavním krokem musí být ověření nabízené pozice a podmínek, za kterých bude práce probíhat. Vyvarovat se podezřele dobře znějícím nabídkám, a tedy kontrolovat si informace dle aktuálního stavu trhu práce. Informace o výběru práce a okolnostech, jako je například kontakt, by měl cizinec vždy někomu blízkému sdělit. Je nutné si pohlídat splnění formálních požadavků, a to podepsáním smlouvy s jejím náležitým prostudováním. Dále, cizinci nesmí předat cestovní doklady jiným osobám. Již samotný požadavek o pas a jeho uschování je indikátorem možné trestné činnosti spojené s obchodem s lidmi.⁸⁹

V neposlední řadě by bylo vhodné apelovat na úpravu legislativy vzhledem k následné represi. Na základě zjištěných poznatků, nejsou sankce dostatečně vysoké a odrazující pro pachatele. Trestná činnost se pak i přes odhalení nelegálního zaměstnávání jejím pachatelům vyplácí. Zvládne-li se prokázat trestný čin obchodování s lidmi, možná uložená sankce je relativně adekvátní k závažnosti daného činu. Nicméně bez prokázání obchodu s lidmi tresty dostatečně neodráží porušení paragrafů a na to je spoléháno. Ve většině případů je placena pokuta, která počínání pachatelů neovlivní. Případně jim je zakázána činnost a řešením je pouze přepsání firmy na jinou osobu a fungují takto nadále. Legislativa by měla reflektovat i tyto praktiky a minimálně navýšit sankce vzhledem k výši zisku daného subjektu.

⁸⁹ Mzv.cz: *Prevence obchodování s lidmi* [online]. [cit. 15. 08. 2023]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/athens/cz/viza_a_konzularni_informace/informace_pro_cesty_a_pobyty_v_reku/prevence_obchodovani_s_lidmi.html.

Závěr

Vezmeme-li v potaz vývoj cizinecké problematiky i vzhledem ke vstupu do Evropské unie, dochází na straně ČR neustále k adaptování. Přestože možnost volného pohybu v mnohém zmírnila jinak nutnou byrokracii, formy nelegálního zaměstnávání se objevují a budou objevovat i nadále. Orgány zabývající se pobyty se snaží celý koncept podchytit i pod neustále větším náparem cizinců a proměňujícím se legislativním podmínkám. Stěžejní problém v tomto směru představuje obsáhlost a nepřehlednost, která je problematická pro zaměstnavatele, natož aby mohli cizinci dostatečně rozumět svým právům a povinnostem. Hlavní motivací obou stran je dosahování zisku a v určitých instancích i za podniknutí nelegálních kroků.

V návaznosti na pracovní právní problematiku zaměstnávání cizinců se jeví jako efektivní ucelení informací o vízových povinnostech pro cizince a sjednocení vyplývajících povinností pro zaměstnavatele. Není výjimkou, že samotní pracovníci na zřízených pobočkách OAMP, nejsou schopni poskytnout přesné informace a jednotný výklad práva. Taktéž by celý proces mohl být v mnohém zjednodušen díky zavedení digitalizace a zároveň omezením nadměrných byrokratických kroků ve vízovém procesu. Nepochybně je však nutné brát v úvahu potenciální zneužití tohoto systému.

Kromě zmiňovaných sankcí za neuzavření smlouvy nebo nevyřízení pracovního povolení je pro pachatele finančně příznivé zaměstnávání cizinců, které nese znaky vykořisťování. Nepoměr mezi výdělkem a sankcí je značný, a pachatelé zneužívají nevýhodného postavení cizince. Spoléhají se hlavně na neznalost právních předpisů, jazyka a důvěřivost vzhledem k zajištění zázemí. U cizinců ze třetích zemí je tak vyšší náchylnost, že se stanou oběťmi kriminality, zejména trestného činu obchodování s lidmi. Oproti občanům EU bývají navíc manipulováni ohledně legálnosti svého pobytu na území. Mimo to je jejich celkový výdělek vyšší, než kterého dosahovali nebo mohli dosáhnout před příchodem do ČR.

Z uvedené analýzy kroků zodpovědných orgánů vychází, že systém ochrany je velmi komplexní, a složky disponují relativně efektivními prostředky a vyškolením k nutné eliminaci tohoto jevu. K případům pracovního vykořisťování, nucených prací apod. je potřeba zdůraznit činnost La Strady, která napomáhá obětem znovu se začlenit do společnosti. V tomto ohledu jsou zřízeny kvalitní mechanismy, pokud je oběť identifikována a ochotná spolupracovat. Naopak hlavní problémy představuje nedůvěra ve státní orgány a samotný přístup cizinců k situaci ve které se ocitli. Jako jedno z možných východisek se jeví posilování informovanosti, a to především v tom ohledu, že jim může být pomoci bez represe.

Pro účely práce bylo čerpáno hlavně ze zákonů a oficiálních zpráv ministerstev. Ke zpracování praktické části byly ve značné míře použity aktuální poznatky z praxe i z rozhovoru s expertem z NCOZ. Písemně se k tématu rovněž vyjádřil odborník z inspektorátu práce. V rámci vlastní zkušenosti s problematikou bylo možné do práce zahrnout příčiny a návrhy dle řešených problémových případů z oblasti vízového procesu.

Důraz byl kladen na vybranou problematiku hlavně kvůli jejímu vlivu na odlišné aspekty lidského života. Přestože provázanost důsledků páchání kriminality spojené s nelegálním zaměstnáváním cizinců není zřejmá, ovlivňuje nás všechny. Vzhledem k obrovským výnosům z této trestné činnosti je narušena ekonomika státu. Finance, které by jinak putovaly do státního rozpočtu, chybí ve smyslu zajišťování potřeb občanů v různých oblastech jejich života. Z lidskoprávního hlediska by nám nemělo být lhostejné ani zneužívání cizinců k práci za vykořisťujících podmínek a těmto praktikám aktivně bránit. Přitom nejzásadnější problém spočívající v působení agentur práce, by mohl být řešen na základě jejich registrace a registrace jejich pracovníků, aby byla činnost kontrolována, a tak regulována. Dle informací z rozhovoru s odborníkem byla obdobná úprava již navrhována, ale k jejímu schválení nebo řádnému projednání nedošlo. V tomto smyslu by bylo vhodné apelovat na legislativní úpravy ke snížení vysokého počtu agentur působících na území ČR za účelem zlepšení kontroly nad jejich činností.

Seznam použité literatury

MONOGRAFIE

Bravo, K. „*The role of the transatlantic slave trade in contemporary anti-human trafficking discourse*“, *Seattle Journal for Social Justice*: 2011, str. 555-597.

DVOŘÁK, Vratislav. *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*. Vyd. 1. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-63-0, str.19-25.

JOKLOVÁ, Kateřina a kol. *Zaměstnávání cizinců a vysílání pracovníků do zahraničí*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-437-6, str. 63.

KALIBOVÁ, Klára. *Obchodování s lidmi – některé problematické momenty platné legislativy*. 2008. La Strada Česká republika. Dostupné z: <https://documentation.lastradainternational.org/lisidocs/manual.pdf>.

MAZEL, Michael. *Stanovisko OBP k trestnému činu obchodování s lidmi podle § 232a trestního zákona ve vztahu k pojmům nucené práce a jiné formy vykořisťování*. Praha: 2006. Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky.

O'CONNELL DAVIDSON, Julia. *Modern slavery: the margins of freedom*. First published. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-29727-3, str. 109-112.

ORJAS, George B., ed. a CRISP, Jeff, ed. *Poverty, international migration and asylum*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005. ISBN 1-4039-4365-6, str. 149-150.

PIPEK, Tomáš. *Oznamování trestných činů a jeho kriminologický význam*. Praha: 2022. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

SCHIRRMACHER, Thomas, JOHNSON, Thomas K., ed. a BALDWIN, Ruth, ed. *Human trafficking: the return of slavery*. 2nd edition. Bonn: Verlag für Kultur und Wissenschaft, 2017. ISBN 978-3-86269-070-1, str. 29.

ŠTEFKO, Martin. *Vymezení závislé a nelegální práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Studie lidských práv = Studies in human rights; č. 2. ISBN 978-80-87146-72-9, str. 245-246.

TOMŠEJ, Jakub a kol. *Zaměstnávání cizinců v České republice*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie. ISBN 978-80-7598-648-1, str. 52-59.

VAN DER LINDENOVÁ, Mariska N.J. *Obchodování s lidmi za účelem nucené práce*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2006.

ZÁKONNÁ ÚPRAVA A IAŘ

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř EU

Usnesení Nejvyššího soudu Tdo 1261/2013

Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 404/2019

Usnesení vlády: *Statut meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání*, 2021.

Zákon č. 262/2006 Sb. *zákoník práce* v posledním znění

Zákon č. 326/1999 Sb. *zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů* v posledním znění

Zákon č. 40/2009 Sb. *trestní zákoník* v posledním znění

Zákon č. 435/2004 Sb. *zákon o zaměstnanosti* v posledním znění

Zákon č. 89/2012 Sb. *občanský zákoník* v posledním znění

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022. Brno: 2022.

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území české republiky v roce 2021. Praha: 2022.

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2022. Praha: 2023.

WEBOVÉ STRÁNKY A ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Bozpinfo.cz: Zaměstnávání cizinců z tzv. třetích zemí: několik úvah k možným vývojovým tendencím právní úpravy [online] [cit. 22. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/josra/zamestnavani-cizincu-z-tzv-tretich-zemi-nekolik-uvah-k-moznym-vyvojovym-tendencim-pravni>.

Bozpinfo.cz: Zkušenosti z kontrol oddělení inspekce NLZ [online]. [cit. 04. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/zkusenosti-z-kontrol-oddeleni-inspekce-nlz-nove-zpusoby-obchazeni-zakona-o-zamestnanosti>.

Celnisprava.cz: Celní správa [online]. [cit. 22. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>.

Celnisprava.cz: Celníci kontrolovali nelegální zaměstnávání cizinců [online]. [cit. 22. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-hlavni-mesto-prahu/tiskove-zpravy/2022/Stranky/Celn%C3%ADci-kontrolovali-neleg%C3%A1ln%C3%AD-zam%C4%9Bstn%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-cizinc%C5%AF.aspx>.

Celnisprava.cz: Celníci kontrolovali nelegální zaměstnávání cizinců [online]. [cit. 22. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-hlavni-mesto-prahu/tiskove-zpravy/2021/Stranky/Pra%C5%BE%C5%A1t%C3%AD-celn%C3%ADci-kontrolovali-neleg%C3%A1ln%C3%AD-zam%C4%9Bstn%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-cizinc%C5%AF-.aspx>.

Celnisprava.cz: Kontrola zaměstnávání cizinců [online]. [cit. 24. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/cizinci/Stranky/default.aspx>.

Ceskenoviny.cz: Monopol Pojišťovny VZP na zdravotní pojištění cizinců Sněmovna zrušila [online] [cit. 12. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2389159>.

Commission.europa.eu: Podmínky zaměstnávání v EU [online]. [cit. 10. 07. 2023]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/employing-people_cs.

Czechia.representation.ec.europa.eu: Obchodování s lidmi: Komise navrhuje přísnější pravidla pro potírání této formy trestné činnosti, která se neustále vyvíjí [online]. [cit. 04. 08. 2023]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/obchodovani-s-lidmi-komise-navrhuje-prisnejsi-pravidla-pro-potirani-teto-formy-trestne-cinnosti-2022-12-19_cs.

Czso.cz: Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity [online]. [cit. 23. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-duben-2023>.

Czso.cz: Zaměstnanost, nezaměstnanost [online]. [cit. 07. 06. 2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace.

Dhs.gov: Indicators of Human Trafficking [online]. [cit. 10. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.dhs.gov/blue-campaign/indicators-human-trafficking>.

Ekospace.cz: Mikroekonomie 2, Trh práce [online]. [cit. 06. 06. 2023]. Dostupné z: <http://www.ekospace.cz/3-mikroekonomie-2/17-13-trh-prace>.

Epravo.cz: Zastřené agenturní zaměstnávání a jeho znaky [online]. [cit. 23. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zastrene-agenturni-zamestnavani-a-jeho-znaky-109705.html>.

Eur-lex.europa.eu: Listina základních práv Evropské unie [online]. [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

Eur-lex.europa.eu: Schengenská dohoda a úmluva [online]. [cit. 13. 07. 2023]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/schengen-agreement-and-convention.html>.

Europa.eu: Rovné zacházení a kvalifikace [online]. [cit. 25. 06. 2023]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/business/human-resources/equal-treatment-qualifications/index_cs.htm.

Europarl.europa.eu: Schengen: Průvodce evropským prostorem bez hranic [online]. [cit. 13. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20190612STO54307/schengen-pruvodce-evropskym-prostorem-bez-hranic>.

Icesah.org: Risk factors [online]. [cit. 16. 08. 2023]. Dostupné z: <https://icesah.org/what-we-do/human-trafficking/risk-factors/>.

Ilo.org.: 50 million worldwide in modern slavery [online]. [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné z: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_855019/lang--en/index.htm.

Mesec.cz: Nelegální zaměstnávání má stále zelenou [online]. [cit. 22. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/nelegalni-zamestnavani-ma-stale-zelenou/>.

Metropolevsech.eu: Nevládní neziskové organizace [online]. [cit. 02. 08. 2023]. Dostupné z: <https://metropolevsech.eu/cs/kontakty/nevladni-neziskove-organizace/>.

Migraceonline.cz: Komentář na článek „Některé úvahy nad povahou současného zákona o pobytu cizinců“ [online]. [cit. 22. 08. 2023]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/komentar-na-clanek-nektere-uvahy-nad-povahou-soucasneho-zakona-o-pobytu-cizincu>.

Mpsv.cz: Agenturní zaměstnávání cizinců [online]. [cit. 05. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/agenturni-zamestnavani-cizincu>.

Mpsv.cz: Nařízení vlády č. 64/2009 Sb. [online]. [cit. 05. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/narizeni-vlady-c.-64-2009-sb>.

Mpsv.cz: Nelegální zaměstnávání [online] [cit. 20. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nelegalni-zamestnavani>.

Mpsv.cz: Povolení k zaměstnání [online]. [cit. 28. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/povoleni-k-zamestnani>.

Mpsv.cz: Volný vstup na trh práce [online]. [cit. 28. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/volny-vstup-na-trh-prace>.

Mvcr.cz: Krátkodobý pobyt [online]. [cit. 15. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kratkodoby-pobyt-vizova-povinnost-bezvizovystyk.aspx>.

Mvcr.cz: Nelegální migrace v České republice [online]. [cit. 26. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>.

Mvcr.cz: Občané EU a jejich rodinní příslušníci [online]. [cit. 22. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-eu-a-jejich-rodinni-prislusnici.aspx>.

Mvcr.cz: Občané třetích zemí [online]. [cit. 25. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi.aspx>.

Mvcr.cz: Seznam neziskových organizací Evropy pomáhajících obětem obchodování s lidmi [online]. [cit. 02. 08. 2023]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/seznam-neziskovych-organizaci-evropy-pomahajicich-obetem-obchodovani-s-lidmi-projekt-safe.aspx>.

Mvcr.cz: Struktura odboru azylové a migrační politiky [online]. [cit. 28. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/struktura-odboru-azylove-a-migracni-politiky.aspx>.

Mvcr.cz: Volný pohyb osob v EU [online]. [cit. 13. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/volny-pohyb-osob-v-eu.aspx>.

Mvcr.cz: Zaměstnanecká karta [online]. [cit. 15. 06. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21849764&docType=ART&chnum=6>.

Mzv.cz: Prevence obchodování s lidmi [online]. [cit. 15. 08. 2023]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/athens/cz/viza_a_konzularni_informace/informace_pro_cesty_a_pobyt_v_recku/prevence_obchodovani_s_lidmi.html.

Oacas.libguides.com: Human trafficking and child welfare [online]. [cit. 16. 08. 2023]. Dostupné z: <https://oacas.libguides.com/c.php?g=703976&p=5082801>.

Ochrance.cz: Nucená práce nebo vykořisťování [online]. [cit. 20. 07. 2023]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/aktualne/nucena_prace_nebo_vykoristovani_poradime_jak_poznat_varovne_signaly_a_kde_hledat_pomoc/.

Policie.cz: Co je organizovaný zločin? [online]. [cit. 15. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>.

Policie.cz: Daňová trestná činnost [online]. [cit. 14. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/krajske-reditelstvi-severomoravskeho-kraje-zpravodajstvi-danova-trestna-cinnost.aspx>.

Policie.cz: Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV [online]. [cit. 26. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-organizovanemu-zlocinu-skpvc.aspx>.

Policie.cz: Služba kriminální policie a vyšetřování [online]. [cit. 26. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-clanky-sluzba-kriminalni-policie-a-vysetrovani.aspx>.

Ppropo.mpsv.cz: Pracovníprávní vztahy a jejich úprava [online]. [cit. 06. 07. 2023] Dostupné z: <https://ppropo.mpsv.cz/IPracovnepravnivztahyajejichprav>.

Pravniprostor.cz: Zaměstnávání cizinců v České republice [online]. [cit. 13. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pracovni-pravo/zamestnavani-cizincu-v-ceske-republice>.

Pravniprostor.cz: Změny v zákoně o pobytu cizinců a v zákoně o občanských průkazech v České republice [online]. [cit. 20. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/zmeny-v-zakone-o-pobytu-cizincu-v-zakone-o-obcanskych-prukazech-v-ceske-republice>.

Rect.muni.cz: Pracovníprávní vztahy [online]. [cit. 06. 07. 2023]. Dostupné z: <http://www.rect.muni.cz/Pravo/kapitola3.htm>.

Seznamzpravy.cz: Ukrajinci jako byznys. Problém řeší už i zmocněnkyně pro lidská práva [online]. [cit. 11. 08. 2023]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-ukrajinci-jako-byznys-problem-resi-uz-i-zmocnenkyne-pro-lidska-prava-234104#dop_ab_variant=1100421&dop_source_zone_name=zpravy.szhnp.box&source=hp&seq_no=2&utm_campaign=abtest229_zmenseni_velkych_entit_varC&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz.

State.gov: Identify and Assist a Trafficking Victim [online]. [cit. 10. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.state.gov/identify-and-assist-a-trafficking-victim/>.

Strada.cz: Obchod s lidmi a vykořisťování jsou nepřístupné [online]. [cit. 21. 08. 2023]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/hledam-informace/>.

Suip.cz: Informace ze zaměstnanosti [online]. [cit. 10. 07. 2023]. Dostupné z: https://www.suip.cz/informace-ze-zamestnanosti/-/asset_publisher/YK1IEEp7MjdO/content/nelegalni-prace.

Suip.cz: Nelegální zaměstnávání, nelegální práce [online] [cit. 25. 07. 2023]. Dostupné z: https://www.suip.cz/informace-ze-zamestnanosti/-/asset_publisher/YK1IEEp7MjdO/content/nelegalni-prace.

Suip.cz: Státní úřad inspekce práce [online] [cit. 25. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.suip.cz/web/suip/udaje-o-suip>.

Zpravy.aktualne.cz: Fakta: zrušení otroctví v jednotlivých zemích [online]. [cit. 14. 07. 2023]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/fakta-zruseni-otroctvi-v-jednotlivych-zemich/r~i:article:491522/>.

VYJÁDŘENÍ VYBRANÝCH EXPERTŮ

LH, Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, Sekce zločineckých struktur, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace. Vedoucí 2. oddělení [ústní sdělení]. Praha, 11. 07. 2023.

RK, Oblastní inspektorát práce pro střeđočeský kraj. Vedoucí oddělení inspekce nelegálního zaměstnávání pro Střeđočeský kraj [písemné vyjádření]. Praha 10. 08. 2023.

Seznam příloh

Obrázky

1 Krácení daní v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním.....	41
2 Blue Campaign card – indikátory, že jednáme s osobou, která je obětí obchodování s lidmi	45

Tabulky

1 Statistiky případů nelegálního zaměstnávání cizinců v letech 2012-2022	38
2 Uložené pokuty za nelegální zaměstnávání 2012-2022	50
3 Bezvízový styk.....	71

Zdroje příloh

Obrázky

Výroční zpráva NCOZ 2021 [online]. [cit. 19. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-ncoz-2021.aspx>.

Homeland Security [online]. [cit. 15. 07. 2023]. Dostupné z: <https://www.dhs.gov/blog/2016/02/04/blue-campaign-expands-partnerships-ahead-super-bowl-50>.

Tabulky

Státní úřad inspekce práce [online]. [cit. 17. 07. 2023]. Dostupné z: https://www.suip.cz/informace-ze-zamestnanosti/-/asset_publisher/YK1IEEp7MjdO/content/nelegalni-prace.

Ministerstvo zahraničních věcí [online]. [cit. 24. 07. 2023]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/seznam_statu_jejichz_obcane_nepodlehaji/index.html

Přílohy práce

1/ Bezvízový styk

1) Státy , jejichž občané jsou osvobozeni od vízové povinnosti ve státech schengenského prostoru.		
<ul style="list-style-type: none"> • ALBÁNIE* • ANDORRA • ANTIGUA A BARBUDA • ARGENTINA • AUSTRÁLIE • BAHAMY • BARBADOS • BOSNA A HERCEGOVINA* • BRAZÍLIE • BRUNEJ • DOMINIKA • GRENADA • GRUZIE* • GUATEMALA • HONDURAS • CHILE • ČERNÁ HORA* • IZRAEL • JAPONSKO • JIŽNÍ KOREA • KANADA • KIRIBATI 	<ul style="list-style-type: none"> • KOLUMBIE • KOSTARIKA • MALAJSIE • MARSHALLOVY OSTROVY • MAURICIUS • MEXIKO • MIKRONÉSIE • MOLDAVSKO* • MONAKO • NIKARAGUA • NOVÝ ZÉLAND • PALAU • PANAMA • PARAGUAY • PERU • SALVADOR • SAMOA • SAN MARINO • SEVERNÍ MAKEDONIE* • SEYCHELY • SINGAPUR 	<ul style="list-style-type: none"> • SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY • SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ • SRBSKO* ** • SVATÁ LUCIE • SVATÝ KRYŠTOF A NEVIS • SVATÝ VINCENC A GRENADINY • ŠALOMOUNOVY OSTROVY • TCHAJ-WAN*** • TONGA • TRINIDAD A TOBAGO • TUVALU • UKRAJINA* • URUGUAY • VANUATU**** • VATIKÁN • VELKÁ BRITÁNIE • VENEZUELA • VÝCHODNÍ TIMOR
<p>* Občané Albánie, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Gruzie, Moldavska, Severní Makedonie, Srbska a Ukrajiny nepotřebují vízum pouze tehdy, jsou-li držitelé biometrických pasů.</p> <p>** Bezvízový režim se netýká držitelů srbských pasů vydaných Zvláštním koordinačním ředitelstvím v Bělehradě.</p> <p>*** Bezvízový režim se netýká držitelů tchaj-wanských pasů, které neobsahují číslo průkazu totožnosti.</p> <p>**** Bezvízový režim se týká pouze držitelů pasů vydaných PŘED r. 2015.</p>		
2) Zvláštní správní jednotky Čínské lidové republiky , jejichž rezidenti jsou osvobozeni od vízové povinnosti ve státech schengenského prostoru.		
3) Britští občané , kteří nejsou státními příslušníky Velké Británie a kteří jsou osvobozeni od vízové povinnosti ve státech schengenského prostoru.		

3 Bezvízový styk